

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exercitium Perfectionis, Et Virtutum Christianarum

In tres Partes distinctum

Rodríguez, Alonso

Coloniæ Agrippinæ, 1622

IV. De virtute castitatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40105

nemo certissimis quibusdam signis, decretum hoc & constitutum violasse conuictus esset, tam seuerè illum Albertus castigauit, ut eum (quia non nisi nuperrime defunctus erat) è sepulchro effodi, & sepultura a fini, in sterquilinio, sepeliri iusserit: ad

imitationem scilicet priscorum Sanctorum, quibus hoc supplicij genere in fratres proprietarios animaduertere solenne erat.
(:)

TRACTATUS QUARTVS DE VIRTUTE CASTITATIS.

CAPVT PRIMVM.

De excellentia Virtutis Castitatis, & gradibus, quibus ad eius perfectionem ascendendum est.

1. Thess. 4. 3.
67.

NEC est, inquit Apostolus, voluntas Dei sanctificatio, id est puritas & munditia, castitas abstinencia uos à fornicatione, ut scilicet non possidete in sanctificatione & honore non enim uocauit uos Deus in munditiam, ut sedas carnis voluptates conlectemur, sed in sanctificationem, ut in magna cum corporis & animae puritate integritateque seruiamus. Apostolus illo loco castitatem uocat: sanctitatis autem & sanctificationis nomine castitatem significat, uti obseruat S. Bernardus. Redemptor uero Christus in Euangelio caelestem & angelicam uirtutem eam indigitat, propterea quod Angelis nos assimilet. In resurre. Hic, inquit, id est in uita beati neque uident, neque habentur: sed erunt sicut Angeli Dei.

Vnde etiam S. Cyprianus, uirginem dam alloquens, sic scribit, Quod postea natiuitate illis in gloria, iam nunc in hac uita id habere incipitis: quia, quamdiu in castitate & puritate uiuatis, aequales estis Angelis. Id ipsum confirmans Cassianus, nulla ait uirtute ita homines Deo similes fieri, ac castitate: per eam namque ita pure uiuunt in carne, tamquam si carnis essent expertes, & purissimi essent spiritus, secundum illud Apostoli, Vos autem in carne non estis, sed in spiritu. Ipsos quin imo Angelos in hoc aliquo modo superamus, non quia hi corpore carent, propterea mixtum non est hac illos puritate praeditos esse: at hominem in carne hac mortali, qui tam acre bellum & assiduam rebellionem spiritui mouet, uidentem, ita uiuere, quasi circumdatus non esset, sed purus spiritus fortis longe sine macula est, & prodigio par-

Tanto
Castitas
quales
gelis
uer uelut
Lih de
fir. reu
tant et

Serm. 22.
in Cantic.

Matth. 22.
39.

neque habentur: sed erunt sicut Angeli Dei.

Aug. lib. de
virg.
cap. 4.
Am.
lib. 2.
Lac. An.
Ber.
ard. &
lib.
14. 3.

Lib. 1. in c.
Reg.

Lib. 1. con-
tra Ioni-
um tract.
de Ioni-
um.
11. 7.
Christus ab
Ioni-
um
I. Iuansem
libent.

11. 11.

Tantopere vero hæc Deo virtus pla-
cet, vt, cum vnigenicus Dei filius homo
fieret, & è muliere nasci deberet, non nisi
è virgine, quæque suam (vt SS. Patres no-
tant) virginitatem per votum Deo nun-
cupasset, nasci voluerit. S. Ioannes in Apo-
calypsi vidisse se ait supra montem Sion,
id est in cælo, Agnū, id est Iesum Christum,
& cum eo centum quadraginta quatuor
millia, quæ canticum nouum cantabant:
neminem porro canticum illud canere
potuiss, nisi illa centum quadraginta qua-
tuor millia, qui empti sunt de terra. Hos
esse qui cum mulieribus non sunt coin-
quinati: virgines enim sunt. Atque hos Ag-
num sequi quocunq; ierit. Notat autem
hoc loco S. Gregorius, virgines dici cum
Christo in cælo monte versari: quod ob
insigne & eximium castitatis meritum,
mirè in gloria exaltatisant.

S. Hieronymus & Augustinus illam S.
Ioannis Euangelistæ prærogatiuam, quod
nimirum plus cæteris discipulis à Christo
Domino diligeretur (hoc enim modo
cum Euangelium designat, *Discipulus ille,
quem diligebat Iesus*) inde potissime or-
tum habuisse volunt, quod ipse esset ori-
go. Quod etiam in eius festiuitatis officio
Ecclesia videtur insinuare, dum canit: *Dili-
gebat autem eum Iesus, quoniam specialis
prærogatiua castitatis, ampliori dilectione
fecerat dignum: quia virgo electus ab ipso,
Virgo in æuum permansit.* Atque hoc in
sensu de illo nonnulli explicant illud Sap-
ientis in Prouerbiis, *Qui diligit cordis
munditiam, propter gratiam laborum suo-
rum habebit amicum Regem.* Hac de causa
tantopere illum amabat, & deliciose com-
plectebatur Dominus: ideo quoque cum
super pectus suum recumbere in cæna fe-
cit: & quod S. Petrus, qui coniugatus erat,
à Christo in eadem petere non fuit ausus,
Ioanni innuit vt ab eodem sciscitaretur.
Deinde cum in die Resurrectionis Mag-
dalena Apostolis à mortuis Dominum sur-
rexisset nuntiasset, ipse & Petrus pariter ad
monumentum properarunt, sed ille hoc
citius cucurrit. Alias, cum in nauicula sua
in mari Tiberiadis piscaretur, & Domi-

num se in littore spectandum exhibentem
cæteri non agnoscerent, *solus virgo*, vt lo-
quitur Hieronymus, oculis illis aquilinis
*virginem agnoscat, & dicit Petro, Dominus
est.* Denique cum Redemptor de cruce
penderet, cuiam in vltimo illo suo testa-
mento matrem suam virginem, nisi disci-
pulo virgini commendauit?

Sed eximias castitatis laudes & præcel-
lentias, necnon alia multa quæ de ea dici
possint, missa faciamus: quia hoc in tracta-
tu quâ possum breuissimus esse volo, San-
ctum P. N. Ignatium imitaturus. Septè por-
ro castitatis gradus assignat Cassianus: per
quos, velut in scala, ascendere debemus,
donec ad virtutis huius cælestis & angeli-
cæ perfectionem puritatemque vltimam
pertingamus. Primus est, vt homo super
se vigilando, à nulla turpi sensualique co-
gitatione aut motu vinci se abripue sinat.
Secundus, vt id genus cogitationibus diu
non inhæreat, sed eas, vt primum senserit, à
se eliminat. Tertius, vt nullius mulieris
aspectu parum vel multum moueatur cõ-
citeturue. Gradus hic magnæ perfectionis
est, nec tam communis vt duo priores, ob
magnam carnis nostræ debilitatem & cor-
ruptionem, quæ similibus in occasiõibus
statim concitatur & turbatur. Quartus,
nullo modo vt patiat, vt sibi dæmon in-
sultet, & velut barbam vellicet excubanti,
& vt vigilans ne vel simplicem carnis per-
mittat motum. Quintus, vt, si quâdo opus
erit de id genus rebus tractare, illasq; stu-
dij causa examinare, excutere & legere,
animo subactõ, tranquillo, puroq; ea per-
currantur: nec magis huiusmodi rerum
memoria recordationeq; moueatur, quam
si de laterculis, seminando, ædificâdo, aliis-
que id genus materiis loqueretur. Gra-
dum hunc perfectissime & eminentissime
S. P. N. Ignatius iam inde à primo conuer-
sionis suæ tempore habuit, quemadmo-
dum in eius vita legere est. Sextus gradus
est, vt ne quidem dormienti turpes illusio-
nes, imaginationes, & rerum sædarū phan-
tasmata repræsententur. Atq; hoc magnam
puritatem innuit: signum quippe est, ne
minimam quidem spurcicie speciem me-

Colat. 12.
Abbat.
Cheremon.
Gradus Cas-
sitatis.

Lib. 1. cap. 2.

Rodriguez exercit. pars 3.

Q moriæ

moræ insidere: secus vero cum fit, etsi peccatum vllū id noa includat (quia in somnis fit) signum nihilominus est, appetitum sensualem haudum penitus debellatum ac subactum esse, neue earum rerum imagines memoriæ tabulis erasas. Septimus & vltimus gradus, teste Cassiano, paucū est, vti Abbatis Sereni, aliorumq; similitium, quibus hanc conferre gratiam Dominus dignatur, scilicet, quādo ad tantam homo puritatem peruenit, vt nec vigilans, nec dormiens illos in se motus sentiat, qui è causis naturalibus habere ortum solent, vsq; eo vt, per gratiæ viam, appetitus plane quietus & pacifice subiectus sit, ita vt natura debilis & infirma, iam tum illius felicitatis & priuilegiorum, quæ ia primo innocentie statu habuit, partē sentiat: iuxta illud Apostoli, *vt destruat corpus peccati*. In his siquidem per Dei gratiam, sua peccato vis & dominium quod habere solet, eripitur, vt iam nullum inordinatum in se motum, neū quid huc aliquomodo spectans, sentiant, sed perinde in carne viuant, quasi carnem non haberent. Nō id tamen dicere volumus, perfectioni castitatis aduersari, aliquos id genus motus tūm vigilando, tum dormiendo sentire: hoc namq; naturale est, & etiam viris perfectis posse cōtingere asserit Cassianus: etsi hanc non nullis famulis suis Deus gratiam concedat, vt perfectissimum hoc castitatis donum habeant. Alij per Dei gratiam, vix horum quidquam persentiscunt: alij, si quid oboriatur, statim ita facile ad mētis malaciam redeunt, tanquam si nihil ecurrisset. Atq; omne hoc est, angelicam puritatem æmulari: quod nobis S. P. in Constitutionibus velut scopum præfigit, in quem collimare nos & oculos dirigere oportet: *enitendo*, inquit, *angelicam puritatem imitari*. Notanda vero vox *enitendo*, quia *eniti* non solum significat tantum procurare & laborare simpliciter, sed laborare cum violentia & contentione, vi quadam sibi facta, sicut in rebus arduis & laboriosis fit ad illas superandas. Docere ergo hic & commoneere nos vult, esse nobis, vt ad angelicam illam puritatem perueniamus, omni ani-

mi contentione & viribus laborandum, & rem hanc alto à principio ducendam, in omnium scilicet virtutum exercitio, maxime in mortificatione, nos exercendo. Nam, etsi hoc donari à Deo debeat, & nulla diligentia humana ad hoc satis sit, vultamen Deus, vt, quod à parte nostra huc ipsi conferre possumus, adhibeamus: atque hac demum via isthoc nobis Deus donum cupit elargiri.

CAPVT II.

Ad castitatem conseruandam requiritur mortificatio, & accurata sensuum, ac præsertim oculorum, custodia.

Cassianus ait, priscorum illorum Patrum opinionem ac sensum fuisse, vt pote longo multoq; experimento edoctorum, neminem vitium & appetitum hunc carnis & concupiscentiæ posse refrænare, & perfecte expurgare, nisi prius omni in te mortificare per obedientiam suas didicerit voluntates. S. Basilius quoq; & alij sancti Patres pluribus probant, ad intimam castitatis puritatem perfectionemq; cum obrinendam, tum conseruandā, omnium exercitium virtutum necessario requiri. Illæ omnes quippe huic virtuti ancillantur, adiuuant & custodiunt. Sed quia hac de re toto hoc opere egimus, ac præsertim in parte secundā, idcirco solum hic particularia quædam, quæ maximo nobis quoad hoc auxilio erunt, prosequemur. Primum vero sit, esse nobis, si castitatis perfectionē & puritatē consequi, eamq; conseruare cupimus, sensuum, ac præsertim oculorum, portas particulari quadam cura custodiendas. Per has siquidem malum & interitus in animum ingreditur.

S. Gregorius super illud Isaie, *Qui sum isti, qui vt nubes volant, & quasi columba ad fenestras suas?* scribens, ait, ideo iustos nubiu instar dici volare, quod se à reb. terrenis sustollant, atque ideo in morem columba-

Rom. 6. 6.

p. 6 Confis.
c. 1. §. 1.

Quilra
cap. 11.

terru. 9

terru. 3

Lib. 4. de
S. P. reuol.
cap. 8.

lib. 31. 1.

Quid sit
causa
solum per
S. P.

Remedio
preceptis
seruanda.

Lib. 11. de
v. c. 2.

Isa. 40.
Ipsi nubes
dicuntur.

term.
curine.
Isa. 40.
Ipsi nubes
dicuntur.

lumarum, in fenestris & foraminibus dici consistere quod egredi cauentes, ad res exteriores, quæ de foris aguntur, per has sensuum fenestras prospiciendas, securi & tuti sint ab iis concupiscendis: Qui aut leuitate quadam ad per has sensuum fenestras res mundi contemplandas, foras egrediuntur, non raro ab earundem concupiscentia desideriiq; ceu turbine quodam transuersum abripi David Propheta, tamen sanctus, & nubes instar ad mysteriorum sublimium ac diuinorum considerationem euolare assuetus, quod semel in videndo non sat cautus & circumspectus fuerit, à re visa abstractus & abreptus est. *(Ascendit mors per fenestras nostras)* & peccati mors per illas incautorum oculorum fenestras ingressa, animam eius despoliauit, deprædatus est, & occidit.

Oculorum

Ierem. 9. 21.

Ierem. 3. 51.

Iob 31. 1.

Iob 31. 1.

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

Ierem. de

luti conferens, omnes eius machinas elusit, & stratagemata subuertit, mulieris vultum non audere intueri? Et nouerimus, inquit, quam necessarium nobis in id genus rebus sit circumspectio, quantumlibet pij & religiosi simus.

Tria, inquit S. Ephrem, mirifice ad virtutem, & præsertim castitatis mundiciem, comparandam hominem adiuant; temperantia, silentium, & oculorum custodia. Et quamuis duo prima obserues, nisi oculos bene custodias, parum tuta & firma tua castitas erit. Nam, sicuti, dum aquæ ductus & canales fontis alicuius rupti sunt, aqua eius disperit & dispergitur: ita, dum oculi quaqua uersum effunduntur, perit castitas. Alius sanctus auctor visum mulieris esse ait ceu sagittam venenosa quadam herba & cicuta infectam, quæ mox ubi cor tetigerit, ipsum enecat. Et, sicut dum scintilla quopiam in stramenta incidit, nisi primum extinguatur, sed proserpere sinitur, mox ingens excitat incendium: ita & cogitatio mala, & ab incauto hoc conspectu causata, nisi suffocetur.

S. Hugo Episcopus Gratianopolitanus (vti in vita eius refert Surius) quinquaginta illis & amplius annis, quibus Episcopatum gessit, tamen multarum mulierum confessiones exciperet, multaque negotia, quæ ad ipsum, non ex Episcopatu solû, sed & ex aliis multis orbis partibus, ob eximiam viri sanctimoniam, referebantur, nullam, præterquã vnã ita in facie mulierem conspexit, vt eã exinde nosset, itaq; nesciebat, iuuenulane ea esset, an anus, formosane an deformis. Hac autem is ipse cautela quoad hoc dicebat opus esse: quod à cogitationibus illicitis cor præmuniri ac custodiri nequeat, nisi ante oculi custodiantur. S. Bernardus quoque ita in hac re fuisse legitur circûspectus, vt, cû semel leui ex incuria mulierem quampiam intuitus esset, non aduertens quid ageret, postea, ubi ad se reflexionem fecit, ita erubuerit & sui ipsum puduerit, vt hiemali tempore in congelatum se stagnum vicinû, ad collû vsq; demerserit, in eoq; rãdiu mãferit, donec inde semianimis & rigidus totus eductus est.

Tom. 2. pag. 236 c. 87 de varia doctrina.

Media ad fouendam castitatem. Visus mulieris sagitta venenosa.

Antiochus Abbas h. mil. 18. Biblioth. SS.

Custodia oculorum.

CAPVT III.

In hac virtute castitatis imprimis, parua magni sunt facienda.

Quo virtus castitatis alior, eminentior ac dignior, eo ad ipsam conseruandam maiorem opus est curam & diligentiam adhibere. In omnibus quidem rebus magni refert parua & minuta maximi facere (nam, vt ait Sapiens, *Qui spernit modica, paulatim decider in maiora*) in hac tamen virtute specialiter magis id necessarium est: quidlibet enim, quamuis paruum, castitatem non parum inquinat & infusat. Quod communiter in rebus pulchris & pretiosis vsu venire videmus, vt defectu eaz, quantumlibet exiguo, valde dedecorentur, & eo magis, quo excellentiores sunt & pulchriores. Eodem porro modo in eminentissima & pulcherrima hac virtute fit. Quin etiam dicere licet, nullam hac esse virtute teneuiorem ac delicatior. Vnde vir quidam sanctus castitatem speculo nitidissimo comparat: nam quemadmodum hoc statu & anhelitu leuissimo inficitur, suumque nitorem & venustatem deperdit: ita pariter castitas suum rebus leuissimis decus & pulchritudinem amittit. Vnde necesse nos est, magnam singularemque, quoad hoc cautelam adhibere, sensus mortificando, inhonestum cogitatum quamprimum praescindendo & comprimendo, & omnem occasionem declinando. nam vt i flamma semper aliquod sui, vbicumque fuerit, relinquit vestigium, maius aut minus prout diu subiectum occupat: & si non adussit, saltem ustulauit & infecit: pari modo haec, quamuis non comburant, satis sunt vt infuscant: propterea quod in mente imagines & cogitationes castitati contrarias in corpore vero factos & inordinatos motus excitent.

p 6. Constit.
cap. 1. §. 1.

Vnde non sine ratione S. P. N. ait, ea

quae castitatem spectant, nulla interpretatione opus habere. Nefas est, hominem sibiipso confidere, ac dicere: Eatenus spergam, non aduram: si vero tantillo longius procedam, periculum adibo: haecenus licitum est, si paulo ulterius progrediar, erit illicitum. ita nec in materia castitatis dicendum, Hucusque veniam, nec ulterius prouehar. Qui per locum lubricum deuolui se finit, se duntaxat ad locum ante cogitatione praedeterminatum deuoluendum existimat: sed corporis mole & loci lubricitate longius propellitur, etsi id initio non intenderet. Simili modo hic contingit: Locus quippe hic apprime lubricus est, carnis quoque nostrae pondus & vergens huc propensio, nimis quam magna est. Virtutis autem huius teneuudo non patitur, vt ruinae tam vicini fiamus, periculisque tam euidentibus exponamur. *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.* thesaurus hic pretiosissimus est, cumque in vase luteo & argillaceo asseruamus, ita vt si hoc vel leuiter collisum sit, ille profus statim deperat. Quocirca magna sollicitudine & diligentia hic vtamur oportet, omnes vnde quaque omni inordinato motui, per quem passio haec cordis nostri dominium occupare queat, vias & aditus ocludendo.

Quidam de veteribus illis Patribus cum ipsum castitatis donum eminenter haberet, & nihilominus mira, et in occasionebus paruis, diligentia in inhonesta cogitatione sub eius exitum pellenda, in visu quoque conuersatione, & commercio cum aliis viretur: seiscitabantur ex eo socij & Fratres, Pater, cur tantopere formidas, cum castitatis dono te ita Deus Opt. Max communiert & circumuallat. Quib. vir sanctus, Ecce, ait, fratres mei, si ego facio, quod a parte mea me in his rebus paruis & minutis facere necesse est, mihi aderit & auxiliabitur Deus, ne vnquam in maiora prolabar: at si negligens sim, & in his intepescere incipiam, nescio sane verum mihi opitulabitur hoc saltem merebor, vt suam Domino manum subtrahere, paulatim corruam. Propterea, inquit, nulla in re negligens esse aut ignauescere velim, sed quae a parte mea sunt, omni-

Castitas
speculo si
milis.

F Aegidius
de primis
S. Francisci
sociis.

1. Cor. 17.

Hoc refer-
tur de P.
Rogerio
ord. Minor.
in Chron.
ord. p. 26.
cap. 24.
Castitas.

2. ib. 6.
Ite re
47.
1. Cor.

omnibus in rebus, quantumvis paruis & exiguis, exactè semper facere. Sic S. Thomas Aquinas, etiamsi donum castitatis supernaturali quodam modo à Deo accepisset, nullamque eius impugnationem sentiret, Angeli denique ei promississent, castitatem eum nunquam amissurum, summa tamen oculos cautione, tum in mulieribus aspiciendis, tum in alia re qualibet, quæ puritati suæ posset officere, custodiebat.

Hoc porro & nos imitari par est, si modo virtutis huius puritatem & perfectionem conseruare velimus; sin minus, timendum meritò est ne labamur. Atque hoc significat S. Iob, dum de se dicens, *Peperigi sedum cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de uirgine*, mox subiunxit, si enim id agerem, quam partem haberet in me Deus desuper? Perinde ac si diceret: Nisi ita serio cauerem, nisi occasiones tam studiosè declinarem, nisi malam cogitationem mox animo proscriberem, nisi denique parua magni facerem; aliquid haud dubiè sinisterum desiderium in me oriretur, per quod Deum amitterem.

In quo daemon furum principem ac magistrum imitatur; hic namque domum aliquam clausam diripere volens; si quod foramen vel fenestellam apertam videt, quam ipse spissus pertransire nequeat, puerum aliquem furunculum eodem transmittit, ut hic domum ingressus, magistro ianuam aperiat, quo rem suam intus agat; pari modo diabolus prauas cogitationes, leuem oculorum iactum, & alia eiusmodi, veluti furunculos prauos intro-mittit, qui illi cordis ianuam aperiant, viamque sternant ingressuro. Vnde permagni interest summa hic cautione vi, occasiones nimis quam procul & eminus præcauendo ac declinando. Quæcumque autem hoc in genere diligentia adhibetur, non nisi optime fuerit impensa.

Ad hoc propositum adfert Cassianus illud Apostoli Pauli, *Omnia qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet*: Si, inquit Cassianus, athletæ illi veteres, qui in Olympicis certaminibus luctabantur &

currebant, ad vires corporis, quæ ad hoc requirebantur, non debilitandas, nec deturendas, cibis, quibus eas destrui possent, abstinebant, otium cauebant, exercitia vero obibant, quibus robur adaugerent: si adhuc, quo celeriores & robustiores essent, renes plumbo exterius adhibito communibant, ut ne quidem inter dormiendum motum aliquem inhonestum & illusionem sentirent, neu quid illis contingeret, quo vires & vigor corporis si non perirent, saltem imminuerentur. *Et hæc illi agebant, ut corruptibilem ac transitoriam coronam & præmium acciperent*: quid ergo nos, ut angelicam & celestem hanc virtutem, nec non sempiternam, incorruptam, & æternum duraturam coronam accipiamus, facere par est?

CAPVT IV.

In confessione potissimum, magni faciendum omne id, quod aliquo modo castitati contradicat.

S Bonauentura de confessione loquens, generale quoddam & omnibus conueniens dogma proponit. Omnes, inquit, imprimis caueant, ne qua paulo obsceniora, quæ subinde contingunt, confiteri negligant, dicendo, Hoc non est peccatum, aut saltem non erit mortale, venialia porro confiteri non tenemur. Quia ingentium hoc malorum causa, multis quoque perditionis suæ existit principium. Auertat à te Deus, ne quando hunc daemone aditum patefacias, hæcque eum via ad te intromittas: quia ei, ad te perdendum, amplius non est necessarium. Quamprimum namque, pudore eum rei vilirate concurrente, tibi persuadebit peccatum non fuisse, quod reuera fuit, aut saltem de quo probabiliter dubitari poterat, an verè esset; atque ut ipsum confiteri negligas. Porro in ho-

In specul. disciplin.

lib. 3. l.

Cor. 17.

de refer. de P. gerit. Minor. Chron. t. p. 26. d. 24. 1511.

Lib 6 de im. sit renunt. 47.

1 Cor. 9. 25.

in hominibus bonæ vitæ, qui que mortali-
ter peccare non solent, hæc verecundia pos-
sissimè, si quando quid turpe illis euenerit,
habere locum consuevit. Nam quoniam
superbia & astimationis propriæ appetitus
adeo nobis connaturalis est, intimisque
visceribus ita inhærens, hinc ille tunc sup-
pullulans reuiuiscit, maximeque homi-
nem mordet & vexat, quod nomen ac re-
putationem suam iam amittat, & quam a-
pud Confessarium habebat, existimatione
bona excidet. Atque hinc est quod aliquas
rationes conquirat, sibi ut persuadeat, rem
illam vilem ac turpem, quam iam tanto-
pere erubescit confiteri, ad peccatum mor-
tale non ascendere, itaque ad eam confi-
tendam se non obligari. Alias vero, etsi
eam penitus non reticeat, in causa hoc est,
ut eam tam minutè & clumbatè atque iis
in terminis, circuitionibus proferat, vix ut
intelligatur, aut saltem non tam grauis ef-
se videatur. quod perinde est, ac si non di-
xisset. Quod enim in confessione dicitur,
ita clare liquidoque dicatur oportet, ut pec-
cati grauitatè confessarius intelligat. Hinc
si quis rem ita declarat, ut vel peccatum nõ
videatur, vel grauitas & necessaria circum-
stantia non percipiatur, idem facit, ac si cõ-
fessionem nullam instituisset. Pudor, vel ut
melius dicam, superbia eos excæcat & fas-
cinat, ne se totos & aperte patefaciant. Pa-
rum ille, aut nullo modo de culpis dolet,
qui ne quidem ad eas confessori dicendas
aperiendasque sufficientem virtutem habet.
Pudorem & erubescenciam hanc, ho-
mo in aliqualem culpæ quã admisit, com-
pensationem & satisfactionem offerre de-
beret, ut per eam Deum Opt. Max. in quem
offendit, iratum leniat. Hoc tantum, quod
in aperienda culpa repugnantiam ac diffi-
cultatem sentiat, satis esse homini deberet,
ad se ut suspectū habendum, aperteque in-
telligendum eam aperire oportere: etsi al-
liud in eo boni non foret, quam quod hanc
repugnantia superet, se ipsum mortificet,
atque impediatur ne caro & diabolus quod-
dam de se victoriæ tropæum statuunt.

Præsertim quod in hac castitatis mate-
ria multa occurrant, quæ imperiti & igna-

ri peccata mortalia esse non putant, cum
tamen vere sint: quin & alia, de quibus fa-
cile non est statuere vtrum eousq; pertin-
gant, necne; quia maxime dubia sunt &
intricata. Vnde etiã hæc sub peccati
mortalis pœna homo confiteri tenetur.
Adeo ut, cum quis dubitat, num culpa
quam admisit, ad mortalem pertigerit
necne, satis id sit, ut ipsam confiteri sub
peccati mortalis pœna teneatur, & eam nõ
fatendo, tam confessio, quam diuinæ Eu-
charistiæ sumptio, sacrilega fiat. Sæpe fit,
ut ne confessarius quidem, quantumlibet
doctus & gnarus, determinare certo possit,
num ad mortale crimen ascenderit, necne;
quomodo ergo in causa propria eam peni-
tens petransire, & leui pede certo definire
audeat, illam eousque non peruenturam?
Magno se haud dubiè hic periculo expo-
nit: præsertim quando ad hanc confessionè
& silentium aliquam à natura propensio-
nem habere videtur, & si posset, vellet eam
plane non esse, & obliterari, nec tantam
tamque grauem apparere, idque ob pудо-
rem, quem in ea explicanda sentit. Equi-
dem non ausim aliquam illi in conscien-
tia securitatem præstare. Alio porro me-
liori teste hic opus non est, quam propria
vniuscuiusque conscientia: nam qui in
confessione de aliis noxis minoribus se
excusat, non potest non remorsum con-
scientiæ sentire, cum id se videt negligere
confiteri, quod maius esse nouit, quam a-
lia omnia. Sane in hora mortis non aude-
res id omittere fateri, ergo ne omittas il-
lud etiam modo: ita quippe nos & confit-
teri, & omnia opera peragere oportet
tanquam si statim vita essemus excessuri.
Vnde S. Gregorius, *Bonarum mentium* Epist. ad
est, ibi etiam aliquando culpam agnoscere, *Augusti.*
& ibi culpa non est: ita ex aduersum, non bo- *Reij conf.*
narum est, ibi culpam non timere vel ag- *prima.*
noscere, vbi culpa est.

Dicunt adhuc aliqui, Ideo id fateri o-
mitto, ne reddar scrupulosus. Est autem
hæc alia quædam dæmonis illusio. Neque
enim hoc scrupulositas est, aut dici potest:
quia minora multo quam hæc in confes-
sione dicunt, & dicere debeat, qui virtutis
sunt

sunt studiosi, non quidem quod ad id tenentur, aut scrupulis agantur, sed ex mera deuotione, & singulari erga sanctissimū Sacramentum reuerentia. Tanta quippe in hoc puritate procedendum est, vt se etiam de eo quod culpa non est, hominem in hac materia accusare debere viri spirituales consulant: v. g. Accuso me, Pater, quod ad obscœna fuerim tentatus. & si negligētem in ijs repellendis fuisse te credas, ipsum indicare debes, dicens, Videor mihi aliqualem in iis admittendis vel repellendis negligentiam prætulisse, etsi non nisi leuissimam, & venialissimam. Et sane vt plurimū aliqua in iis subest culpa vel negligentia, eo quod tenaces & viscosæ sint. Verum tamē esto nulla prorsus in eo culpa tua interuenisse videatur, dicere nihilominus potes, Accuso me, quod multas in honestas cogitationes ac tentationes habuerim; addendo, quamquam, Deo dante, fecisse videor quod à parte mea mihi faciendum incumbat, nullamque in eo culpam meam extitisse. Sicut etiam consulit, vt hoc se quis modo de blasphemis contra Deum, & sanctos, & fidem occurrentibus cogitationibus accuset; necnō de iis quæ minoris momenti sunt: qualia sunt ea quæ in somniis eueniunt, in quibus nulla interuenit culpa: quia sine voluntate & libero arbitrio nulla potest esse culpa. Nihilominus salutare consilium est, vt illusionē hanc nocturnam homo confiteatur, ob eamque se humiliet: quāuis id de necessitate non sit, cum nullam eius dederit causam, nec ullam in eo culpam admiserit. Atque ita solent ii qui timent & amant, se ante ei per horum confessionem reconciliare, quam cōmunicent, idque ex magna erga tam diuinum Sacramentum reuerentia. Quærent quin etiam hoc loco Theologi, num propterea sit omittenda communio? docentque, decentius ac reuerentiæ maioris fore, in aliū diem ipsam differre, nisi particularis aliqua ratio secus faciendum suadeat, vt in Religioso tum vsu venit, quando vniuersa communitas communicat: qui si tunc cum aliis sacram communionem non adiret, notaretur. At, posito iam illi communionis ad eundē fa-

cultatem factam esse, optimum est, si ante positum consilium sequatur.

CAPVT V.

Quam vehemens & periculosa sit passio amoris, & quantopere ea extimenda.

In iis quæ maxime timenda sunt, non potestremum locum tenet passio amoris: nā, quoniam est passionum primaria & vehementissima, hinc etiam est ad regendum refrænandumque difficilis: itaque maiori in periculo versamur, ne ab ea præcipites abripiamur. Egregiè passionis huiusvim ac vehementiam declarat S. August. quamque merito hominibus ea timenda sit: idque duobus è sacra Scriptura depromptis exemplis, Primū est primigenii parentis nostri Adam: Percontatur ergo S. Doctor, quid causæ sit, quod Adam voci vxoris suæ obedierit, Dei que præceptū violando, ex arbore vetita comederit? Anne, fuit Adam fere credens se, si de fructu illo comederet, sicuti Deum fore, quemadmodum Euæ serpens promiserat? Verisimile, inquit, non videtur Adamum, qui tam eminenti donatus à Deo erat sapientia, decipi potuisse, vt huiusmodi quid sibi persuaderet. Vnde Apostolus: Adam non est seductus, mulier autē seducta in prauaricatione fuit. Quocirca notat curiose S. August. Euam dum à Deo rogaretur, Quare hoc fecisti? respondisse, Serpens decepsit me & comedi. Adamū vero dum rogaretur, non respondisse, Mulier quæ dedisti mihi, me seduxit, itaque comedi, Sed, Mulier quæ dedisti mihi sociam dedit mihi de ligno & comedi. Tanto scilicet erga vxorem suam amore & affectu ferebatur, vt, ne eam morore afficeret, postulatis eius morem gesserit. Hoc igitur modo Adami illusio & seductio contigit, Amor scilicet eum decepit. Idque, non quod à sensualitate & carnis concupiscentia illectus & victus esset, ait S. Augustinus (quia tunc illa in ipso rebellio non fuit) sed ab amore & beneuolentia amicabili, ob quam interdum, quo amico placeamus, Deo displicemus.

Lib. 11. super Gen. ad litter c. 42.

2. Tim. 2. 14.

Gen 3. 12.

Adam amore in Euam seductus est, & Salomon.

plicemus. Adeo ut per hancianuam peccatum intrarit, & cum eo mors, atq; adco mala omnia, labores, & ærumnæ. Secundū exemplum est Salomonis. Quis, inquit Augustinus eo stuporis & dementiæ Salomonem compulit, ut idololatra tandem factus sit? Neque enim credendū est, virum tantam à Deo sapientiam acceperat, sibi persuasisse aliquam idolis illis diuinitatem aut numen inesse, aut vllum ab eorum cultu emolumentum colentibus posse provenire. Quid causæ fuit, eo cœcitatæ & amentię ut venerit, ut eadem adoraret, incensumq; supplex iis adoleret? Amor, atque hoc expresse nobis declarat Scriptura diuina, dñ de eo scribit: *Adam aut mulieres alienigenas multas de gentibus super quibus dixit Dominus filius Israel, nō ingrediemini ad eas, neq; de illis ingredientur ad vestras: certissime enim auertent corda vestra, ut sequamini Deos earum. His itaque copulatus est Salomon ardentissimo amore: cumque iam esset senex, deprauatum est cor eius per mulieres, ut sequeretur Deos alienos.* Quia enim Salomon huic Dei mandato non paruit, hinc illi factum quod Deus præmonuerat. cū enim quampiam de illis mulieribus adameret, mox idolo quod ipsa colebat, sanum ædificabat; accepta rursus alia, & eius idolo delubrum construebat; atq; ita factum cæteris. Illæ autem in his Deos suos adorabant, quib. Salomon tamerit tanta grauitate & sapientia Rex, turpiter ancillatus, vna cum ipsis falsa hæc numina colebat, incensumque adolebat. Non quod, ait Augustinus, quid in illis adorandum colendumq; crederet, sed amore excæcatus & victus, ne videlicet suas delicias, quib. deperibat atq; disfluabat, contristaret, utq; placeret iis, quæ ipsi tantopere placebant. Amor scilicet cor eius peruertit. Hac de causa sancti Patres, & vitæ spiritualis magistri, consulant & monent, ut ab hac passione, & omnib. occasionibus quæ huc nos pellicere possunt, remis velisq; fugiamus: & licet amor hic videatur bonus, & non nisi erga homines singulari virtute & sanctitate præditos feratur, adhæc conuersatio tractatioq; de rebus bonis sit & spiritualib.

ipsi quoque quibuscum agitur, multum de tali commercio sese in spiritu proficere & iuuari credant: nihilominus inagnam circumspeditionem & cautelam habeamus. Etenim cōmunis Sanctorum Patrum doctrina est, quam etiam adfert Bonauentura, Amorem spiritualem facili negotio solere degenerare & adulterari, atq; è spirituali in carnalem & sensualem transire, ac licet in principio purum vinum sit; postea ei aquam misceri, quodq; initio balsamum erat, aliorum vilium inferiorisque notæ liquorū immistione vitari, iuxta illud Isaie *Vinum tuum mixtum est aqua:* Imo veto hoc esse medium & cetera tolet, qua ad hominem seducendum, eumque paulatim, quocumque lubuerit, abijciendum caco-dæmon vti solet.

Vnde S. Bonauentura, dæmonem perinde hic facere ait, atq; olim Architiellus ille in Cana Galilæa, qui sub conuiuij initium bonum lapidumque vini propinans, postea dedit quod deterius erat, Principio liquidem iis persuadet, omnia non nisi ad deo uocationem tendere, spiritui iuuando mirum in modum conducere, æque hac conuersatione familiaritateq; ut misisco proficiant, posteaquam vero eos ad nutum flexibiles ac minime renitentes reddidit, ac velut arhis acceptis penitus sibi videtur esse cetera, tum de mum virus suum detegit ac manifestat. Illud primum fuit velut cetera, ad eos in rete suam pertrahendos accommodata. Neq; vero dæmonem, ait Bonauentura, piget rædetur, escam hanc, quæ bona videatur, multo cuiuspiam tēpore proponere: omne quippe tempus optime illis insumptum videtur, nempe, ut amor spiritualis tandem in carnalem ac sensualem degeneret. Quam multi, ait Bonauentura, cum aliis sub prætextu spiritus, familiaritatem & amicitiam contraxerunt, rati eam omnem non nisi à Deo & spiritualem esse, & animabus suis perutilē futuram (& forte in principio talis erat) & postea amore illo paulatim in malum degenerante, inepta & impertinentia quædam colloquia miscere, ac res leuiculas & ridiculas tractare inceperunt, eumque spiritu caperint, carne consumantur.

Refert

3. Reg. 11.

3. Reg. 11. Adam aut mulieres alienigenas multas de gentibus super quibus dixit Dominus filius Israel, nō ingrediemini ad eas, neq; de illis ingredientur ad vestras: certissime enim auertent corda vestra, ut sequamini Deos earum. His itaque copulatus est Salomon ardentissimo amore: cumque iam esset senex, deprauatum est cor eius per mulieres, ut sequeretur Deos alienos.

CAPVT VI.

Aliquot suggeruntur cōtra tentationes inhonestas remedia.

SEcunda parte, tractatu quarto, qui est de tentationibus, quādam aduersus hæc tentationes remedia producimur, nonnulla vero in hunc locum, referuauimus, de quibus iam erit in præfens tractandi locus. Primo quidem Oratio inter omnia, quæ à diuina Scriptura & sanctis Patribus, contra omnigeras tentationes suggeruntur media, facile princeps est. Hoc nos ipsemet Christus in Euangelio docet, dicens. *Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem* Vnde V. Beda, sicut, inquit, fur dum clamorem audit, fugit, omnesque eo exciti exsurgunt & ad auxiliandum accurrunt: pari modo orationis clamor diabolum fugat, Angelosque & Sanctos omnes excitat, ut ad auxiliandum nobis & opiulandum accurrant. Sic S. Bernardus fertur, cum impudica quādam castitatis prædatrix sibi immineret, alta voce clamasse, latrones, latrones, atq; hoc clamore fœminam à se abegisse Si ergo ad hominem clamorem & voces fur effugatur, quanto magis, fur ille veteranus, ac veterator, qui spirituales animæ nostræ diuitias furari procurat, ad clamores & voces quas ad Deum & cœlites extollimus, fugam inibit?

Singularissimum porro aduersus has tentationes & optimum remedium est, seria attentaque, passionis Christi recogitatio, inque eius vulneribus absconsio. Quocirca præclare S. Augustinus: *Nullum, ait, tam potens est, & tam efficax medicamentum contra ardorem libidinis, sicut Mortis Redemptorū mei memoria. In omnibus rebus non inueni tam efficax remediū quam vulnera Christi: in illis dormio securus, & requiesco intrepidus.* Vnde etiam Doctor quidam

Contra carnis tentationes Remedium 1. Oratio.

Mat. 28. 41.

2. Memoria passionis Christi.

in Manuali c. 32.

R quidam

Refert Gerson, cum insignis quidam Dei seruus, præclaris tum doctrina, tum virtutis ornamentis conspicuus, cum religiosa quadam itidem Dei ancilla, sancte de que rebus ad animæ ipsius salutem spectantibus id. itidem ageret, p̄uacim vna cum conuersatione & assiduo commercio, amorem & effectum eius erga illam creuisse, sed non in domino, adeo ut seis continere non posset, quia illam sapius inuisum abiret: multoq; cum eadem tempore colloqueretur, ab ea vero cum abesset, non poterat non illi iue de ipsa cogitare. Nihilominus bonus hic vir adeo excutebat, nullum ut sibi in hoc commercio malum, nulla diaboli illusio, latere videretur. Dicebat enim nullam omnino sibi rei illicitæ hinc cogitationem oboriri. Quo excusationis genere nō pauci excusari & in fraudem pellici solent. Hæc ille ita faciebat vsq; dum certa quadam occasione se offerente, longum quoddam iter intrare coactus est: ac tum demum in discessu ab illa seruus hic Dei percepit, amorem hunc nec purum, nec castum, fuisse, ac nisi per hanc professionem & absentiam peccandi sibi occasionem Deus eripuisset, haud procul se à ruina & præfenti exitio fuisse. Vnde eo loco Gerson, de ingenti, quod in hoc amore latet, periculo & illusionem agens, ait, Non quidquid respundet aurum est, nec caritas, omne id quod caritas esse videtur. Virumque quendam sanctissimum dixisse tradit, nihil esse, quod aut magis timeret, aut suspectius sibi esset, quam amorem, esto is etiam erga multæ virtutis & sanctitatis homines feratur, & ad hoc adfert illud Salomonis *Est via qua videtur homini recta, nouissima eius ducunt ad mortem & interitum*, Fallis, inquit, via hæc amoris esse solet.

(?)

Rodriguez exercitij p. 31

Virgo beata si quis est, qui invocat te in necessitatibus suis sibi meministi defuisse. Porro etiam ad omnia quidem tentationum genera & occasiones, isthoc remedium efficacissimum sit, imprimis tamen ad banc de qua in presentia loquimur, propterea quod purissima illi Virgini puritas & castitas tam grata sit ac placeat. Hinc nonnullorum Doctorum opinio est, eminentissimam illam puritatem virginalem, quam Ioan. Bapt. habuit, ita quidem integram, ut ne veniali quidem nexu eam commaculavit, ab ipsa virginis huius visitatione, quæ trimestri integro cum Elisabetha cognata sua comorata est, ei obuenisse. Fuit quippe visitatio hæc, tam corporalis, quam spiritalis, ait S. Ambrosius. *Non in sola familiaritatis est causa quod diu moras sed et tanti vasis perfectio.* Et si de prima visitatione & salutatione, tantum secutum est bonum, ut infans in utero matris exultavit, & sanctificatus fuerit, ipsa quoque Elisabetha, audita virginea salutatione, repleta fuerit spiritu sancto, eequem, inquit, fructum, eequod eorum modum & tantum temporis presentia & conuersatione secutum esse existimas? R. D. M. Auila varios effectus & notabiles fructus se scribit vidisse in multis, qui cum ab hac tentatione exagitantur, Virginis Deiparæ opem, ab eadem mirabiliter liberati sunt, quotidie aliquas in immaculatæ eius conceptionis (vix potest quæ sine peccato contigit) nec non puritatis eius, quæ vnigenitum Dei filium concepit & apperit memoriam, preces recitando. Cui rei & intentioni peraccommodati sunt versiculi illi, quos & concinit Ecclesia. *Post partum virgo immaculata permansisti, Dei genitrix intercede pro nobis.*

*Virgo singularis
Inter omnes mitis.
Nos culpis solutos,
Mites fac & castos.*

In quibus immaculatam & perpetuam eius virginitatem ei in mentem reuocando, eam rogamus, hanc nobis virtutem ut impetret, ut per eam tam ei, quam carissimo eius filio placeamus. Non comemendum idem remedium est, erga sanctos,

eorumque reliquias mire affici. Refert Cæsarius rem, quam se ex ore eius accepisse dicit, cui eadem contigit, Monacho, sc. Cisterciensi, Bernardo nomine. Hic cum nondum religioni nomine dato, aliquo proficisceretur, quasdam sanctorum Martyrum Ioannis & Pauli reliquias de collo suspensas habebat. In itinere porro inhonestæ quædam illi incidit tentatio, quam cum tunc quidem parum curaret, eiq; non resisteret, nec fœdas illas cogitationes pro eo ac oportebat à se abigeret, ecce tibi sanctæ illæ reliquiarum thecæ suæ motu pectus eius tundere incipiunt ac molitare, illi tamen minime huc reflectebat, nec quid hoc esset aduertebat, cessante tentatione cessabat & pulsus: At paulo post illa redeunt, statim etiam iterari cepit pulsus reliquiarum, rãquam si aurem eius vellicarent & commoverent, super se ut excubaret, ac fœdas illas cogitationes à se repelleret. Tum demum cepit reflexionem facere, & cogitare se hoc pacto officij commoveri, quare summa diligentia spurcæ tentationi conatus est resistere.

Salutaris quoque, & ad hoc valde conducens deuotio est, sæpenumero sanctissimum Altaris sacramentum visitare, atque ab eo opem & gratiam, ad victoriam referendam deposcere. Maxime vero huc frequenter eiusdem sacramenti sumptio conferret, iuxta illud Prophetæ oraculum, *parasti in conspectu meo mensam, quæ ingentem mihi virtutem, & robur aduersus eos, qui tribulant me, suppeditat.* Aduersus omnigenas quidem tentationes (ut docent SS. Patres) facer hic eibus presentissimum remedium est, imprimis tamen, & singulari quadam ratione, ad carnis tentamenta superanda, castitatemque conseruandam, vires subministrat. Nam peccati fomitem mitigat, motus carnis imminuit, & ardorem concupiscentiæ, non secus ac ignem aqua exstinguit, ut docet S. Cyrillus, & ad hoc adducunt illud Zachariæ. *Quid enim bonum eius, & quid pulchrum eius nisi frumentum electorum, & vinum permittans Virgines?* de quo suo dictum est loco.

*s. Affectus
erga SS. eorumque reliquias.*

*6 Visitatio
frequens
V Sacramenti,
&
sumptio.*

CATV P VII.

Pœnitentia & mortificatio carnis accommodatissima & primaria est contra hanc tentationem medicina.

7. Et praci-
puum reme-
dium est,
carnis mor-
tificatio.
apost. ad
Furiam.
Hieron in
vita eius.

B Hieronymus sic scribit. *Ardentes* *odiaboli sagitta*, ieiuniorum & vigiliarum rigore extinguendæ sunt, & inordinati carnis motus & appetitus pœnitentiis adhibitis & asperitatibus edomandi. Quod ipse etiam opere præstabat. Sic & S. Hilari-
on referente eodem S. Hieronymo cum à titillationibus carnalibus, sedisque cogitationibus infestaretur, sic corpus suum compellabat. Equidem, asine, efficiam, vt ne recalcitres auenam quique lasciuia occasionem tibi subtraham, non nisi paleis te pacem, fame sitique conficiam, grauibus oneribus opprimam, calore & frigore macerabo, vt de cibo habendo potius, quam de lasciuendo cogires. Hoc genus remedij, tum & à sanctis Patribus maximopere commendari, tum à Dei seruis semper usurpari solet, etsi alioquin illicitos in carne motus & conflictus non experirentur.

Non nemo, vt in Frânciscanis annalibus scribitur, à quodam viro sancto quaesiuit, cur Ioannes Baptista, iam inde à matris utero sanctificatus, in deserto se contulerit, tantaque ibidem asperitate in corpus suum, vt in Evangelio de eo scriptum est, animaduertit? qui vicissim ab eo petiit, cur caro etiam recens & bona, saliretur? Respondit alter, vt melius conseruetur & non corrumpatur. Ad hunc ergo modum, inquit, Ioannes Baptista asperitatis sale se saliuit, quo eius sanctitas melius amoris corruptionis expers, conseruaretur, vt de eo canit Ecclesiis. *Ne leuis saltem maculare vitam fame posses.* Si ergo etiam antequam hæc tentationes sentiantur, atque in tempore pacis, hocce feueritatis ac morti-

ficacionum exercitium usurpari cõuenit, quanto magis tempore belli ipsum adhiberi par erit? Hic castitatem ait D. Thom. Aristotelem secutus, à castigatione dici, quod ipsa corporis castigatione vitium contrarium refrenandum sit, additque inhonestatis vitia, seu pueros esse, qui quod ratione prudentiaque careant, virgis coercendi sunt.

At, quid si ex hac corporis castigatione quædam sequatur debilitas, languor, ac valetudinis corporalis detrimentum? Ad hanc obiectionem responderet, sed alio in loco, Hieronymus. *Melissus est, dicens ei stomachum dolere, quam mentem.* Satius quod est præ infirmitate pedes claudicare ac tremere, quam vt vacillet castitas: tamen si in omnibus & semper ipsa adhibenda sit discretio. Atque idem omnia hæc secundum vniuersitatisque vires, tentationis, & periculi magnitudinem commensuranda sunt.

Quia aliud est tentationem tam vehementem pati, vt castitatis amittenda periculo hominem exponat: ac tum quidem cuiusque discrimini corpus exponendum & obiciendum est, quo anima viuat & salutem consequatur, iuxta illud medicorum definitum *Extremis morbis extrema & exquisita sunt adhibenda remedia.* Sicut enim quando morbus mortalis est, & homo in præsentissimo vitæ perdendæ discrimine versatur, extraordinariæ usurpandæ curationes, & extrema tentanda sunt: pari modo in tentationibus & spiritualibus infirmitatibus, cum eæ vehementes sunt, vsu venire debet. Aliud vero est, non nisi cum mediocri tentatione, cuius tantum periculum non est, & ad quam vincendam tam acris contentio non requiritur, decertare. Notant vero hic vitæ spiritualis magistri, hæc carnis tentationes interdum quidem ab ipsa carne enasci, & à corpore deinde in animam redundare: vt sit in iuuenibus, iisque qui bona validaque corporis constitutione ac valetudine sunt, carnemque suam delicate habent. Actum quidem perutile fuerit, illud eorum remedium adhibere, quod ante dictum est, & carnem macerare, cum in ea ipsa mali radix sit. Alias ab anima eas, demonis

suggere-

2. 2. 1. 1. 4. 4.
1. 1. 1. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1. 1. 1.

Simile.

Variis
græcis
rossum
carum.

Bona ecc
picio ius
ad tent
tiones sup
tandas.

suggestione, ortum habere, & ab anima deinde redundare in corpus, quod tū contingere colligitur, dum magis cum tentationibus & fœdis imaginibus homo, quam cum turpibus sensibus & motibus corporis confligit: si autem nec illi deesse cōperiuntur, non inde est quod tentatio ab iis incipiat, sed quid à cogitationibus incipiendo, sensus hi & motus in carnem deforis resulent: atq; hæc etiā subinde valde flaccida, debilis, ac velut mortua sit, in honeste tamen cogitationes viuacissimæ sunt: prout S Hieronymo factū, vti de seipso cōmémorat. quamuis n. corpore esset euigorato, exhausto, & intensis rigoribus & asperitatibus quas assidue vsurpabat, pene mortuos nihilominus se lasciuis puellarū Romanarū choreis, ac pluribus subinde putabat perimaginationem interesse. Ex alio præterea signo id colligere est, scilicet quod valde importunè se ingerant, quādo nimirum id minus homo vult, ac minus ad hoc occasionem habet: nullū quoq; temporis aut loci respectū habeat, insinuantes se tū, cum & incumbit orationi, & tremendo sacrificio missæ interest, vt nec locis abstinere sacris, quib; tamen homo quantumlibet scelestus, & improbus, de ferre respectum ac reuerentiā solet, & vbi isthæc cogitare veretur. Interdum quoq; tam extravagantes & tales hæc cogitationes sunt, vt nihil penitus homo vel audierit, vel sciuerit, vel cogitarit eorum, quæ sibi suggeruntur. E violentia autem, quæ veniunt, & rebus quas introrsum audit, haud difficulter homo percipit eas, non tam à se, quam ab alio dici & fieri. Omnia hæc euidentissima signa & indicia sunt, hoc non nisi dæmone motore & inuentore contingere, non autē à carne, phisici, etsi in ea cōtingant. Vnde tunc plane alia adhibenda remedia sunt. Nihil autem ad hoc ex omnium sententia melius, quam bonæ alicui laudabilisq; occupationi intendere, quæ hominem ita exerceat, sollicitū habeat, & labore distineat, vt sordidarum harum imaginationū hoc pacto obliuiscatur. Et hoc sine S Hieronymo, vti id ipse de se scribit, linguæ hebrææ ad discendā, magno cum labore, etsi non sine

fructu incubuit. Idem ipse Hieron. de Monacho quodam iuvene, natione Græco, in Ægypto cōmorante, & à carnalibus hisce tentationibus grauiter diuexato, scribit, eum, tametsi frequēter ieiunaret, magnasque pœnitentias subiret, nihilominus hæc à se vexationem abigere non potuisse: hoc autem ei sanando curandoq; à Superiore medium vsurpatum fuisse. Cuidam de antiquissimis monachis, natura terrore, graui & seuero mandat, vt iuuenē hunc identidem exagitaret, obiurgaret, & verbis asperis cōtumeliosisq; reprehenderet, eumque cum verbis pessime accepisset, postea est ad Superiorem prior eū deferret, & accusaret quasi, iniuria ab illo monacho affectus esset. Senex egregie personam hanc egit: nam ad singula propè momenta, vndique occasionem eius seuerè reprehendendi capere at; præterea apud Superiorem eum insimulabat: qn & testes ad hoc subornatos & præmonitos habebat, qui iuuenem hunc monachum seni immorigerum & inobsequentem esse testarentur. Illum ergo Superior acriter reprehendebat, in eumq; quasi grauioris culpæ reum & promeritum, seueris modis animali, vertebat. Quotidianum id ei erat: vnde cum ita male se haberi, in super falsa contra se testimonia p̄cudi cerneret, valde animo affligebatur. In tristitia oppressus, identidem cum lacrymis in cella ad Dominū cæli clamabat, sui curam vt susciperet, suum patronū ageret, quod omni patrocínio ac fauore humano se destitutum videret. Omnes quippe vni illi aduersabantur, nihilq; in domo mali à quopiam cōmittebatur, aut peccabatur. qn id capiti eius affingeretur, qn etiam mox duo tresve monachi ad hoc suppositi contra eum innocuum, deponerent testimoniu, vnde reprehensiones & castigationes, in caput eius velut pluuie videbantur. Annū integrū hoc in statu exegit: quo exacto petiit ab eo monachus quispiā, quomodo carnis tentationes se haberent? Cui ille. *Si uere mihi nō licet. q̄ fornicari liceret? nulla dum tentationis huius mihi superest memoria.* Hoc ergo modo eum pater spiritualis ab hac carnis circulatione cu-

Epist. 4. ad Ruf. Monach.

Bona occupatio iuuuat ad tentationes superandas.

curauit, ac labore maiori ablatus est minor. Addit autem loco S. Hierony. in laudem religionis, si ille fuisset solus, quis ei in tentatione hac superanda auxilio fuisset? In ipsa quoque monachorum regula, inter alias rationes, quas sanctus ille vir adfert ad probandum, quam sit in religione & sub obedientia iugo, & communitate conueniens, viuere, est hac: *Ut non facias quod vis, comedas quod iuberis, vestiare quod acceperis, & operis tui pensum persoluas. Lassus ad stratum venias, necdum expleto somno surgere compellaris* itaque sibi inuicem succedentibus exercitijs, sic iis quae a Superiore iniuncta sunt occuperis & distinearis, ut nullus tentationibus admittendis locus sit reliquus, nec tempus alijs rebus, quam quae tibi ex officio facienda & praescripta sunt, cogitandis suppetat. Vtu se & experientia didicisse dicebat. S. Francisc. aspiciente, rigore, feueritateque, daemones terreri, & in fugam agi. acriter vero continenterque impetere & tentare eos, qui delicatam mollemque vitam ducerent. Idem quoque discipulis suis proposuisse Abbatem Antonium. testis est S. Athan. *Mihi credite fratres, impetere & tentare eos, qui delicatam mollemque vitam ducerent. Idem quoque discipulis suis proposuisse Abbatem Antonium. testis est S. Athan. Mihi credite fratres, perimescit fatinas piorum, vigilas orationes, ieiunia, voluntaria paupertate.* Adfert ad hoc propositum S. Ambros. illud Prophetarum: *Operus in ieiunio animam meam. & posus Vestimentum meum cilicium.* Haec, inquit, egregia est armatura, & validissima aduersus inimici huius violentiam panoplia. Huc quoque spectat doctrina, quam Christus Dominus nobis dedit, dum spiritum illum immundum, quem discipuli pellere non potuerant, sua ipse potentia eiecit: *Hoc genus, inquit, demoniorum in nullo potest exire nisi in oratione & ieiunio.* Adit porro ad orationem, penitentiam, & ieiunium, velut conuenientissimam ad hoc daemionum genus effugandum, rationem. Ac proinde cum huiusmodi tentationibus exagitabimur, satis nobis esse non debet ad orationem interdum recurrere, aut actus & proposita tentationi contraria concipere, verum etiam peculiari quodam modo in corporalibus penitentia & mortificationis operibus nos exercemus oportet, idque semper ex Co-

lessarij vel Superioris consilio, directione, & in omnibus securius procedamus.

Religiosus quidam, ab hac tentatione mirum in modum oppugnatus, F. Aegid. rogauit, quo illam remedio abigenda censeret. Respondit vir sanctus. Quid faceres, frater, si te quis canis mordere vellet? acceperem, inquit, saxo vel fuste, eum tam diu percure rem, donec a me recederet. Pari modo faciebat Aegid. cum carne tua te mordere & impetere cupiente: & haec a te fugiet tentatio. Tam salutare porro hoc remedium est, ut non nunquam qualis qualis labor, afflictio & dolor, etiam per exiguum isthanc vexationem auertat & auferat: quata brachia in modum crucifixi distendere, genua flexere, pedes tundere, verbera tergo, infligere, carnem vngue compungere, crimen vellicare, vno pede aliquantisper subsistere, aut alia id genus.

In vita S. Andreae Apostoli legitur senem quendam, Nicol. nomine, ad Andream tunc Corinthi agentem venisse ac dixisse, septuaginta & quatuor anni sunt, ex quo rumpiter & lasciuie vixi, plenas inordinatis appetitiuis habenas laxando, & omnigenis me libidibus tradendo: cumque haud ita pridem lupanar publicum, ad Neum essendum, habito peres me Euangelio, ad Iesum, quaedam de mulierculis illis perditum, qui cum peccare statueram, vultu perterrita & stupens, a se abegit me, rogans ne se tangerem, neve loco, in qua ipse est, proprius accederem, quod mirabilia & mysterio plena in me videret. Exinde Nicol. illi a S. Andr. petiisse, ut sibi aliquo in magna hac tua infirmitate, & inueterata carnaliter peccandi consuetudine auxilium suggereret. Andream deinde seruentem orationi inflituisse, & quinquiduo ieiunasse, Dominum rogando, ut priora misero huic senecioni delicta ignosceret, donumque castitatis concederet. Quinq; dieb. iam elapsis, & Apostolo nihilominus in oratione perseverante, vox ad eum de caelo facta est, dicens: Concedo tibi, quod seni a me dari postulas: at sicut tu pro eo ieiunasti, volo, ut & ipse tibi abstinere, seque affligat, si saluari velit. Suadet ergo Nicolao Apostolus, ut ieiunio carnem mace-

Regul. monach. quam & scriptis hier. collegit Lupus de Olineto c. 2.

1. p. l. c. 21 Chron. Minorum.

S. Antonij consilium infugandis tentationibus. In epist. scripta in Concl. Tolens. ad Papam Siriacum. Psalm. 68.

S. Aegidij 1. p. l. c. 21 Chron. Minorum.

De Nicolao quodam, qui sepe perierat per excessum.

Tom. 1. Lib. 35. 17.

Lib. 10. c. 38. Remem. of. Hum. hinc.

ret, Christianis quoq; omnibus indicit, vt pro eo Dominum precarentur, diuinamq; misericordiam exposcerent Ita porro plene eorum postulata audiit. Deus, vt Nicolaus domum reuerfus, quiddam facultatū habebat in egenos distribuere, magna que carnem suam asperitate emacerarit, toto semestri non nisi panem aridum comedens, & pauxillum aquæ bibens. Qua poenitentia expleta, ex hac vita senex emigravit, & salute donatus est æterna, vt S. Andreas, qui tunc temporis casu inde aberat, cœlitus fuit reuelatus. In præto spirituali monachus quidam tentatus, vnum de senioribus. itur adusse, petiiff. que. Quid faciam, Abba ga ferre nequeo tentationes, à quibus imperor? cui senex: At e quidem nunquam ad id genus tentationibus diuexatus fui. Quo audito monachus scandalizatus & offensus, alium de sanioribus Patribus accessit, dixitq;. Talis se Abbas nunquam vllis cogitationibus illicitis impetum fuisse dixit: quod audiens ego, non mediocriter offensus, quasi audita re, quæ naturā humanam transcendat. Tum Pater, non sine causa, fili, vir ille Dei hæc tibi dixit: quare iterum eum adi, causamq;, cur ita tibi locutus sit, aperiet. Rediit ergo eodem Monachus dicens, ignoscas mihi, obsecro Pater, quod nuper infalutato te, nec dicto vale, tam stolidè à te recessi: rogo itaque mihi dicas, quo sic modo, vt minime oppugneris? Respondit senex, Ex quo Monachus factus sum, nunquam panem, aquam, somnum ad facietatem capî, & per hanc abstinentiam factum est, nullum vt mihi cum inhonestis cogitationibus, de quibus mecum agebas, fuerit certamen.

CAPVT VIII.

De aliis contra carnales, turpesque cogitationes remedium.

Lib. 10. Moralium 38. Remedium est Humilitas.

S. Papa Greg. nonnunquam ait tentationes inhonestas, & quod à carnalibus cogitationibus & motibus sensualibus quis exagitetur, inordinatæ vitæ prioris vestigia, & velut reliquias, nec non libertatis licen-

tia ac prauæ inueteratæ consuetudinis pœnam esse & castigationem, ac tum quidem ignem illum pristinum, non nisi lacrymis extinguendum videri lasciuam præteritam incessanter irremediabiliterque deplorando S. Bonauent. singulare quoddam in tentationibus remedium esse censet, quod quis se afflictione & labore illo dignum ducat, illam castigationem & flagellum se ob culpam & præteritam licentiam satis pœmeruisse agnoscat, ipsamque magna cum humilitate & patientia suscipiat, cum fratribus. *os. ph. dicendo. Merito hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum.* Hoc quippe modo, inquit, Bonauent. & citius placabitur Deus, & tentatio ei non nisi in bonum, & prouentum spiritus, conuertetur. Dum enim quis se castigatione & flagello immisso dignum æstimat, solent piissima illa & affluosissima Dei elementissimi viscera mire ad misericordiam prouocari. Vnde etiam legimus filios Israel castigatos hoc identidem medium vsurpare consueuisse, vt sic Deum cœli ad misericordiam faciendam excitarent, sibi que propitium redderet. Medium apprime ad diuinam gratiam & opem impetrandam, victoriam de aduersariis nostris in omnibus tentamentis, ac specialiter in his referendam, illisque debellatis triumphum agendum, efficax est, si nobis ipsis plane confidentes, omnem in Deo fiduciam ponamus. De qua re & alio in loco egimus pluribus, & postea, vbi de Dei timore, dicendi locus erit, acturi sumus. Hoc tantum in præsens dixisse sufficiat, humilitatem singulare esse contra omnigenas tentationes remedium. Notissimum porro est, quid B. Antonio, quoad hoc, cœlitus fuerit responsum. Cum enim is in spiritu mundum laqueis & pedicis plenissimum cerne- ret, exclamauit cum lacrymis. *Quis Domine effugiet? Vox autem ad eum facta, dicens Humilis, Esto igitur tu humilis, & ab hisce te laqueis & tentationibus Dominus eripiet, Custodiens paruulos Dominus, humiliatus sum & liberatus me.* Summi quidem montes fluminis telis & tempestatibus impetuntur, arbores proceriorum

Process. 4.
relig. 6. 13.

Gen. 42. 21

Dan. 3. 28.

Dan. 5.

p. 2. tract. 3.
c. 35. 6. tra.
4. c. 15.

Psal. 114. 6.

ret à

res à ventis conuelluntur, sed arundines, virgulta & plantæ humiles, quæ se submittunt, incuruantur, & hanc illamve in partem inflectuntur, ac cedunt, post tempestates & ventorum turbines infracta perdurant.

Bonum salutare, & fructuosum cum primis erit si ex his ipsis inhonestis tentationibus, sui humiliandi, suumque nihil agnoscendi occasione homo sumat, cū talia mente reuoluere & cogitare videt, dicat, v.g. vides hinc Doni, & quis ego sim, quid ex hoc sterquilino & cloaca, quam id genus fœtores, sperandum erat? Quid ex hac terra, cui maledixisti aliud, quā tribuli, yepres & spinæ? talem se, ex se illa fructū dare potis est, nisi à te, Domine, fuerit excaudicata. Tentationes ergo hæc, & malæ inclinationes quas habemus, bona nobis humiliationis sunt occasio, si n. vestes viliores & contempnibiles mire ad cōprimendam superbiam, vti docent sancti Patres, cōferunt, quando ad ipsum potentiores & efficaciores sunt tam viles & spurcæ cogitationes, quæ nobis & imaginationi nostræ cōtinenter obuersionant? H. n. c. B. F.

1. par. Chro
nic Frāns.
lib 7. c. 7.

Ægidius, carnem nostram esse dicebat, eum porcum immundū auidissimè & lapidissimè ad lutum & volutabrum, accurrentem, eoq; se immergere gaudentē, vel ad instar scarabæi, cuius vita & voluptas est in fœtido stercore volutari. Hæc nobis consideratio in primis auxilio erit, ne ab hisce nos cogitationibus transfuersum abripi pariamur.

Atq; adeo generaliter, in quacunq; tentatione consultissimum est hominem nō curare, ac parui facere id, ad quod tentatur, sed quā primum ad seipsum reflexione facta, sese humiliare ac dicere, Tamne ego scelestus & improbus sum, vt talia cogitatione voluam & agitem? Hoc pacto namq; & omnis tentationis vis eliditur, & dæmō cōfunditur. Non mediocriter quoque cōfert, si quis se ob tentationem, spurcæ cogitationes, & motus sibi oborientes, cōfundat, perinde ac si mera sua illi culpa obuentionem, esto nimis, quam pcul ab cōsensu in eisdem absit. Insanit qui ppe, scendit & ringitur præ dolore diabolus, tantā hu-

ilitatem videns, quia ipse superbissimus est, hinc illam ferre nequit. Nullā vero probrosiorem infringere illi alā potest, nec cōuenientius, vt a te quam longissime fugiat, mediū vsurpare, quam dum in te videt fructum & compendium animi elicere, vnde illius ipse perniciem & exitum educere procurabat. Vt ac eam, hac hominem ratione nimis quam satis ostendere, quam à Dei sui offendendi voluntate sic remotus, quod ipsum magnæ satisfactionis & securitatis concipiendæ occasio est.

Sæpe quoque conduceat ipsi dæmoni insultare cōtumeliose exprobare, eumque confundere dicendo, v.g. Apage hinc immunde spiritus pudeat te scelestè, valde spurcus & fordidus sis oportet, quod tam turpia mihi in memoriam reducas, ac mente repræsentes. Quoniam igitur tanta superbia est, hinc tum despicitur, ridetur, & prout reuera meretur probrose habetur, prorsus id ferre nequit ac fugit.

Dacius Episcopus Mediolanensis (vt scribit Greg.) Constantinopolin petens, cum Corinthi nullam ad quam diuerteret domum reperire posset præter desertam & inhabitatam, quod lemures & tetra dæmonum spectra eam ab annis plurimis incolere & infestare dicerentur, haud inuitus eam cum suis ingressus est. Ecce vero nocte media cum vir sanctus requiesceret, diaboli pro more horrificum ciere strepitum, diuersarū oestiarū voces imitando, nam balare vt oues, rugire vt leones, porcorum instar grunnire, & serpentium ritu sibillare cæperunt. Ad incōditum hunc strepitum Dacius excitatur, & dæmones stomachabundè subfians, quam, inquit, belle hoc vobis cecidit quam è vestro hoc apparatu egregiam scilicet laudem retulisti? Altissimo quidem voluitis esse similes, sed facti estis bestia, dracones, & serpentes, quare optime repræsentatis id, quod reuera estis. Quibus verbis ita consulti sunt dæmones, vt teste Diuo Gregorio, protinus disparuerint, nec amplius exinde ad domum illam reuersi sint, sed ab quibuscunq; posthac eadem incoli tuto potuerit. S. Anthonius, vt de eo D. Athanasius commemorat, cum maiorem

9 Remed
dæmonum
insultare &
confundere

lib 3 Dial
4

Phil. 2. 1.
Timor
ad castit
tem & G
nam D
uiferu
dam pla
mum S
let.
Serm 5
Gauric.

Proo 2

Proo 1

in mo

in modum ab impuris tentationibus di-
uexaretur, quadam die subito dilapsus est,
ante pedes eius arer quidam puer, specie
horrenda & tetra, qui per multis se expu-
gnasse gloriatus, ab illo solo victum deri-
sumque querebatur: petiit ex eo Anto-
nius, quisnam esset? Ego sum, inquit, spiri-
tus fornicationis. Hoc audito, parum te
in posterum, respondit Antonius, curato
vel timebo, cum tam vile quid sis & despe-
ctibile. Atque hæc dicentis ilico visio illa
ab oculis euanuit. Sic & Redemptor I E-
S V S in Evangelio spiritum fornicationis
immundum vocat. *Cum immundus spiri-
tus exierit ab homine.* Hoc ergo modo nos
Diabolum confundere, & ei insultare pos-
sumus, eum, prout reuera meretur, tra-
ctando ac deridendo. Quod ipsum interdum
etiam irrisorio, ac sarcasmo gestu,
vt nullum ei verbum loquendo, ceu cum
eo ratiocinando, fieri potest.

transilis & confidit, atque ideo non raro im-
pingit. Qui pretiosum aliquem liquorem
subtilissimo tenerissimoque vestro conten-
tum per ea gestat loca, in quibus magna ho-
minum multitudo, eundo redeundoque,
concurrat, quæque à vehementibus Ven-
torum flatibus & tempestatibus perflan-
tur, nisi vitri sui & norit & timeat fragili-
tatem non qua par est circumspectione,
ipsum deferret, itaque, haud ægre id fran-
getur, & liquor quem gestat, in terram ef-
fundetur. At qui probe nouit, quam vi-
trum fragile sit, ac metuit, ne ipsum ali-
quo casu rumpatur, caute ipsum custodit,
& considerate ac sollicitè defert, ac proin-
de securus incedit. Eodem prorsus modo
contingit quippe & pretiosissimum gratiæ
ac donorum Dei liquorem & thesaurum
in lateis, fragilibusque vt ait Apostolus, va-
sis continemus; quæ facili collisione fran-
gi possunt, & ita omnis liquor effundi &
disperire. Ad hæc, in loco plurimorum va-
lidorumque ventorum ac tempestatum
turbibus, nec non casibus, impulsibus, &
periculis variis obnoxio incedimus. Hinc,
qui hanc eorum fragilitatem & imbecilli-
tatem non satis norunt imo nec timent,
falsa quadam ac mendaci inseguitate
viuet, sicque quæ haud difficulter per-
eunt: at qui perspectam eam habent ac me-
tuunt, valde circumspecte cauteque ince-
dunt, vt seipsi conferuent, proinde ma-
iori in securitate degunt: ac si quæ hac in
vita ab homine haberi certitudo ac secu-
ritas potest, hanc illos habere constat.

Vnde factum puras, inquit, S. Bernardus,
vt nonnulli, qui in flore ætatis & iuuentu-
te, tametsi assiduus grauibulque carnis ten-
tationibus pulsus, castimoniam integram
seruarunt iam in senio & ætate decrepita,
in ea misere prolapsi sunt probra & dede-
cora, vt se ipsi mirarentur? Causa vnica hu-
ius rei fuit, quod in iuuentute, sancto quo-
dã in timore & humilitate viuerent, cum-
que se in præsentissimo impingendi peri-
culo, ac velut in præcipitij crepidine agere
viderent, quam primū Dei Opt. Max. opem
implorarent, quam etiam mox præopin-
quam experiebantur: At postea quam di-
S uia

CAPVT IX.

De timore Dei.

Phil. 2. 12. **C**UM metu & tremore, inquit, Aposto-
lus, salutem vestram operamini. Nihil
est ad castitatem tuendam, ac generaliter
ad gratiam Dei conferuandam potentius
& efficacius, quam vbique & semper san-
ctum quandam timorem, metum & cau-
telam præferre, cum nobis ipsis diffidendo,
tum ad DEVM recurrento, omnemque
fiduciam nostram in eo reponedo. Osten-
dit id S. Bernardus in hunc modum scri-
bens. *In veritate didici, nihil aque efficax
esse ad gratiam Dei promerendam, reti-
nendam, & recuperandam, si amissa sit,
quam si omni tempore coram Deo inuenia-
ris, non alium sapere sed timere. secundum
ihud Salamonū, Beatus homo qui semper
est pauidus.* Et è diuerso vnum ex iis, quæ
illustres etiam Sanctos ad graues ruinas, &
deplorabiles lapsus perduxerunt, est nimis
sui ipsius fiducia, exiguus timor, & parua
circa seipsum circumspectio. *Sapiens enim
timet & declinat à malo. Stultus audacter
Rodriquez exercit. part. 3.*

Phil. 2. 12.
Timor Dei
ad castita-
tem & gra-
tiam Dei
conferuan-
dam pluri-
mum & a-
liis.
Serm. 34. in
Causis.

Præu. 28. 14.

Præu. 14. 16.

uino castitatis dono ac possessione iam super-
 bire, nimium sibi ipsis confidere, con-
 tinuareq; ob securitatem negligentes esse
 ceperunt; mox, & ipso momento, à diuina
 manus derelicti sunt, sibi que solis relictis,
 fecerunt, quod ipsorum erat: turpiter in-
 quam prolapsi sunt. Hanc esse D. Ambro-
 sius asserit causam, cur multi, qui Deo ser-
 uiunt noctu & interdiu in eius lege medi-
 tantur, carnem suam cum vitiis crucifigunt,
 carnisque concupiscentias, & inordinatos
 sensualitatis appetitus coercitos & edomi-
 tos habent, quin & insignem in magnis de-
 trimentis, quæ passi sunt patientiam, & ra-
 ram in persecutionibus illatis cōstantiam
 protulerunt, tandem hacce vitæ stabilitate
 & sublimitate penitus amissa, in maximas
 prolapsi sunt miseras. Quia scilicet in sua
 ipsorum virtute & sanctitate, nec non in
 bonis, quæ faciebant operibus, confidere
 ceperunt, inordinate de iisdem præsumen-
 do, ac nimio opere iis nitendo. Et quos ad
 manifesta diabolus mala pertrahere, & in-
 tolerabili prope iniuriarū persecutionū ue-
 violentia de statu mentis deturbare non
 potuit, hos blande leniterq; magna de se-
 metipsis præsumptione, iam insublime ele-
 uatos, in lugendum præcipitium allexit.

Plena id genus exemplis est tum sacra
 scriptura, tum omnes prope Sancti patres.
 Quod infortuniū ac malum merito deplo-
 rat. S. August. *Vidimus aut multos, & audi-
 uimus à patribus nostris (quod sine magno
 timore non recolo) ascendisse primitus vs-
 que ad cælum, & inter sidera nidū suum col-
 locasse. postmodū aut recidisse vsq; ad aby-
 sos, & animas eorū in malis obstupuisse: Vi-
 dimus stellas de cælo cecidisse ab impetu fe-
 rientis cauda Draconis, & eos qui iacebant
 in puluere terra, à facie subleuantis manus
 tuæ Domine, mirabiliter ascendisse. Quam
 multi, cheu! qui ad mēsam diuinā recum-
 bebant, & panē comedebant Angelorū, eo
 venere indigentia, vt et siliquis percorum
 ventrē implere posse desiderarint? Quam
 multa castitates ebore antiquo nitidiores,
 fulgentiores, & pulchriores, in patros car-
 bones conuersæ sunt, suoq; nitore pristino
 exciderunt? Quem non petere faciat de-*

plorandum illud exemplū, quod de Iacobo *Lipemai*
 Eremita refert I. Iponianus? Ad illum post. *1105.*
 quā in Eremito, quadraginta ipsis annis, ma-
 gno in ripore vixisset, & carnē suam dure
 admodū, iam sexagenariū & plurimis mi-
 raculis patris conspicuum, vt et Dæmo-
 nes ab energumenis expelleret, puellā ad-
 duxere, ab ea vt Dæmonem inhabitantē ef-
 fugaret. Quo expulso, cū qui eā adduxerūt,
 domū eam secum abducere non auderent,
 ne egressus spiritus rursus eā inuaderet; Iac-
 obus eā apud se manere est passus, de sua
 cōtinentia securus. At n. quia sibi ipsi fide-
 bat, & nimis de se præsumebat, Deo per-
 mittente lapsus est. Et quia vnū peccatum
 aduocat alterū, iam strata ad malum via, ne
 forte dedecus id vulgaretur, puellam occi-
 sam in flumen abijcit. Ad omniū vero scelerū
 cōplementum, de misericordia à Deo
 obtinenda, desperans, ad seculum reuertī,
 totumq; se vitiis & sceleribus, quib. se iam
 serius implicare inceperat, mancipare con-
 stituit. Etsi ei postea pia Dei misericordia
 minime defuerit, quia ad seipsum conuer-
 sus, per decenniū rigidissime asperimeque
 vixit, & pristinā sanctimoniam recupera-
 uit, vt et Sanctorū sit catalogo adscriptus.
 Quis non consterneretur casu alterius illius
 monachi, de quo S. Antonius in audis, ex-
 clamauit: Hodie magna & alta quādā co-
 lumna ad terram concidit; quis hoc audito
 non contremiscat? quis sanctitati suæ con-
 fidat? quis religioso nomine tutus erit, Ce-
 ciderūt n. qui te erāt meliores, maioribulq;
 virtutibus ac Dei donis pollebant, quā tu?
 Vnde monet S. Hieronymus: *Nec sanctior* *in regul.*
Dauides es, nec sapientior Salomone, nec Sa- *mona. C. 10.*
sones fortior, Si tamen omnes fæde prolapsi *castit.*
 sunt. Quin & de Apostolorū Christi colle-
 gio non nemo cecidit, cū tamen tali in lu-
 do, sub tali Magistro, talib. cōdiscipulis egis-
 set, tales quoq; prædicationes & conciones
 audisset, tantas deniq; tamq; illustres vir-
 tutes, ac miracula quotidie ante oculos vi-
 disset. Vnus quoq; de septem Diaconis, Ni-
 colaus nomine, super quē spiritus sanctus
 non minus descenderat, q̄ super alios, po-
 stea nō hæreticus modo, sed & hæretiarcha,
 & hæreticorū parens & author factus est. *Quis*

Cap. 29. so-
 bilogue.

Lib. aduers.
 & pro
 Cod. 1.
 Prover.
 18.
 Troa.
 18. 12.
 Angel.
 casus
 perbia
 Tob. 4.
 Greg.
 mor. 1.
 27.
 Greg.
 mor. 1.
 28.
 C. 35.
 14.

Quis ergo serpentem illum antiquum non metuat? Memento, inquit, Hieronymus, et primos humani generis parentes, prolapsos esse, & paradiso, in quo tamen amplissimis Dei donis, & iustitiae originariae donati agebant, expulsos in terra nouercaali exulare debuisse: idque est superbia. Non fuisse n. teste Augustino, protoplastus. Adam a serpente incantante seductus, si se ipse primo in corde per superbiam a Deo non sequestrasset. Verissimum namque est illud Sapientis pronuntiatum, utpote a spiritu sancto profectum, *Contritione praecedit superbia, & ante ruinam exaltatur spiritus & alio in loco: Antequam coteratur, exaltatur cor hominis.*

Lib. 1. contra aduers. leg. & proph. Cod. 15. Preuerb. 16. 18. Truerb. 18. 12. Angeloru casus ob superbiam.

Tob. 4. 18.

Si autem hominum exempla tibi satis non sunt, transi in alia, & in caelum usque ascende, & videbis, quomodo ibi Angeli, praesuperbia & praesumptione, a summa illa in qua a Deo creatore conditi erant, eminentia & dignitate exciderint. De quibus loquitur Iob: *Ecce qui seruiunt ei, non sunt stabiles, & in Angelis suis reperit prauitatem: quanto magis qui habitant domos lutae,* (lutum namque facile dissoluitur, hiabile est & rumpitur) *qui terrenum habent fundamentum consumuntur sicut a timeade manerunt, ad vesperam succidentur?* Quae verba S. Gregorius excipit & ponderat accuratius. Si in auro illo obryzo & purissimo tanta reperta scoria est, quomodo non timebit, vel quomodo de se praesumere audebit anima, quae in corpore adeo fragili commoratur, quod a se ipso tineam, ac detrimentum procreat, quique ipsam perditionis nostrae radicem intra nos ipsos habemus? *Consumuntur sicut a timea* Scite, nec immerito, inquit Gregorius, corpus hoc *tinea* assimilatur: nam veluti tinea ex ipsa enascitur veste, & hanc ipsam vestem de qua enata est, tandem corrumpit ac demolitur; ita caro nostra, quae animae velut vestis est, suam et tinea procreat, ex ea siquidem carnalis prouenit tentatio, quae acce nobis bellum mouet: itaque homo quasi a tinea consumitur, quando a tentatione, quae ex ipsa carne oriri solet, corrumpitur ac defecit. Rursus bene dixit *velut a timea*: nam, ut tinea vestem sine vilo strepitu destruit: simili ratione haec tinea mala illius inclinationis carnis nostrae, ac fomitis peccati,

Greg. lib. 3. moral. Cod. 27 & 28.

Greg. lib. 5. moral. Cod. 28 & lib. 11. C. 35. Simile.

que in nobismetipsis fouemus, ita sine vilo strepitu, ac prope imperceptibiliter nos consumit: ut saepe eam nec aduertamus, nec ante percipiamus, quam plena secuta sit destructio. Si porro spiritus illi angelici & caelestes, corporis, in quo tinea haec ipsis enascatur, bellum ac contradictionem ipsis moueat, ipsosque destruat, expertes, in bono non perstiterunt, nec perseuerarunt: quis hominum tanto futurus est praesumptione ut de se confidat, cum tamen suam intra se tentationis ac perditionis causam contineat? Discamus hinc ergo semper & in omnibus timorem & circumspectionem hanc praeferre. Vae autem illi, qui semper eum non habebit: qui est vere lugendus & deplorandus est, quia statim prouet. Nam ut dicit spiritus sanctus non ego: *si non in timore Domini tenueris te instanter, periculum fugiendo, occasiones euitando, malas cogitationes statim a te abiiciendo, teque aduersus tentationem praemuniendo, cito subuertetur domus tua.* Nemo vero sibi blandiatur atque imponat, dicendo: Equidem haec tentationes, hos motus, haec conuersationis, aspectusque pericula minime sentio: nullam haec spiritui meo impressionem faciunt: Noli fidere: hoc namque pacto te daemon torpide securum reddere vult, ut aliquanto post, vix iam fidentior, negligentior, ac minus instructus & comunitus eris, supplanter, teque in terram, vel potius in infernale barathrum, deiiciat. Qui nimio notant hoc loco Sancti patres, eo maiori hominem cum timore & tremore incedere debere, quo plura a Deo beneficia & gratias accepit, ac maioribus ab eo donis ornatus est: quia eo daemones ad eum subuertendum, ac supplantandum sollicitius ac contentiosius connituntur. Eorum quippe, ut loquitur Abacuc, *cibus electus est* hominum ruina, hanc esuriunt, ad hanc aspirant, huic toto conatu inhiant. plura quoque faciunt, aliquem Dei seruum, Religiosum, perfectionis candidatum, ad lapsum pertrahi, quam multa mundanorum hominum millia: ut liquido patebit ex exemplis, quae paulo post adducemus. Atque hinc D. Hierony. Eustochium exhortatur, ut super se vigilet, & ob eminentem virginitatis statum, quem habebat, non elanguescat aut tor-

Eccl. 27. 4.

Nemo sine Dei timore diu stabit.

Quo plura beneficia accepimus, eo magis timendum.

Cap. 1. 161.

Ep. ad Eustochium Cap. 1.

peccat, ait: *Nolo tibi demere superbiam de proposito, & statu, sublimi, ad quem cuecta es, aut quod plura Dei dona nata, sed timorem; onusta incedis auro, hinc latro tibi magis vitandus est, locaq; periculosa, latronibus, que infesta diligentius cauenda. Stadium est hac vita mortalibus, hic contendimus ut alibi coronemur, pacem arbitraris in terra qua tribulos generat & spinas.* Nulla est hac in vita securitas, sed continuum bellum, hinc perpetuis opus est excubiis In procelloso mari nauigamus, & quidem fragili ruinosaque carnis huius cymba, nec non pluribus circumcincti prædonibus, sagaciter quam ex parte ventus spiret, subolfacientibus, & quascunq; possunt, tempestates cientibus, quo misellam & exarmatam scaphulam nostram demergant, nulla sibi indulta quiete, somno nullo, vnde cunq; aliquam, qua nos subuertant & aggrediantur, occasionem captando. Vnde Apostolus neminem non cōmonescit, dicens: *Euigilate iusti, & nolite peccare. Qui se existimat stare videat ne cadat, vnde quaque circumspiciat, semper vigilet, ne quid detrimēti in anima accipiat.* Nulla autem re melius securi reddi, & in statu confirmari, ac stabiliri possumus, quam si hunc timorem, anxiam sollicitudinem, & vigilantiam semper præferamus.

Timor Dei est velut herba, castitatis cōseruanda amuletum.

Audiui alias de Societate nostra narrari rem, quæ huic, quā in præsens tractamus, mire quadrat, quam eo prorsus modo, quo accepi & intellexi, cōmemorabo. Sub prima Societatis primordia, cum P. Petrus Faber, & Antonius Araozius, è Lusitania in Castellam, à Rege Lusitano Ioanne III. in comitatu filix eius Mariæ, Regi nostro Philippo II. tunc Hispaniarū Principi, nupturæ, missi venissent; ita facile iam inde ab initio in Curiam accessum habuerē, vt omnium prope Matronarū ac puellarum aulicarum confessiones exceperint: ea vero tempestate tot in ea veterani non erāt, quot modo sunt: omnes quippe erant iuuenes. Mirabantur autem aulici, nec sine ratione (quod & in vita B. P. N. Ignatij velut prodigiosum quid refertur) tantam in mostris, iuuentutem, tantam nihilominus

castitatem. Videbant enim eos, hinc inter tot labendi pericula & occasiones assidue versantes, illinc vero tam gratum vbiq; castimonix odorem spargentes: Curialib. id sermonis obloquique ansam dedit. Fertur autem & Rex ipse, quodam die cum P. Araozio agens, ei dixisse: Intellego societatis vestræ homines herbam quandam, quæ cunctique pergunt, circumferre, quæ contra carnales appetitus ipsis sit amuletū, & optimum castitati inuiolare custodiendæ remedium. Cui Araozius (vt pote Vrbanus) Recte, ait, Maiestas vestra intellexit. Rex responso hoc Araozij ad vterius rogandum prouocatus, Ecquod, inquit, ad herbæ genus sit, dic obsecro. Infert Araozius, herba quam socij nostri, castitatis custodiendæ ergo, circumferunt, Timor Domini est illa miraculum isthuc operatur: eius namque potentix ac virtutis est, vt demones æ longe repellat & effuget, sicut olim piscis ille Thobiae prunis superpositus.

Huc facit illud Sapientis pronūciatum: *Timenti Dominum non occurrent mala, sed in tentatione illam Deus conseruabit: & liberabis à malis.* Et illud, *Timor Domini expellit peccatum; & per timorem Domini dedinat omnis à malo.* Hanc ergo herbam semper & omni in loco circumferamus, semper in timore hoc ambulemus, nobisque persuadeamus, nullam castitatem vel sanctitatem, nisi sancto Dei timore circumuallatam, posse esse securam. Vnde etiam scriptura suadet, vt in illo senescamus: *Serua timorem illius, & in illo setera sece.* Vt hinc pateat, non initio solum, sed & in fine vitæ eum requiri, & non incipientes duntaxat, verum etiam antiquos Domus Dei seruos, hoc in timore viuere oportere; & non tantum iniquos & præuaricatores, qui timendi occasionem & rationes habent, sed etiam iustos qui nihil fecere, ob quod tantopere eos metuere necesse sit. Illi timeant, quia lapsi sunt; hi vero, ne prolabantur: illis mala præterita, his futura pericula afferre timorem debent. *Beatus homo, qui semper est prouidus, & nunquam non sanctum hunc paucem circumfert.*

a. Cor. 15. 34.
a. Cor. 10. 12.

Lib. 5. c. 13.

Tobias.

Ecclesi.

Ecclesi.

Prou.

Ecclesi.

Prou.

Prou.

Prou.

18. 14.

CA.

CAPVT X.

De ingentibus, quæ in hoc Dei timore continentur bonis.

VT autem sanctum hunc timorem pluris faciamus, eumque semper præferre sat: gamus, nonnulla hic (sunt etenim ea nouero plurima, & magnitudine singularia) quæ in ea continentur, bona producemus. Primo, timor hic Dei adeo nullam diffidentiam, & inertem languorem causat, adeo non segnes aut pusillanimes homines reddit, vt etiam magis corroboret, ac fidentiores, constantiores, & animosiores reddat: quemadmodum de humilitate sancti Patres asserunt. In causa enim est, vt homines & sibi diffidant, & omnem fiduciam collocent in Deo. Egregie id ostendit S. Gregorius super illud Iob, *Vbi est timor tuus, & fortitudo tua?* Non sine ratione inquit, timorem fortitudinis combinat: nam in via Dei, plane alia incendi ratio, atque in via mundi: in mundo enim audacia causat fortitudinem, timor infirmitatem & inertiam: at in via Dei, ex aduersum audacia debilitatis, timor vero ingentis mater est fortitudinis, iuxta illam Salomonis sententiã in timore Domini fiducia fortitudinis Ratio est, quia dum quis singulari quodam modo Deum timet, nullam in vlla re timendi occasionem inuenit, omnia temporalia generosa mente despicit, & nullo loco habet: *Qui timet Dominum, nihil trepidabit, & non pauebit, quoniam ipse est spes eius.* Timor quoddam subiectio nis genus est, quam præstamus rei, quam timemus, tanquam si quod ab ea damnum: id ni faceremus, timeremus. Qui autem Deum singulariter timet, & cum solum magnificat ac suspicit, omnem quoque suam in eo spem ponit; nullam prorsus mundi, tyrannorum, mortis, dæmonis, inferni denique, metu-

endi occasionem habet: Nihil quippe horum illi nocere, imo ne quidem pilum de veste eius tollere, Deo non permittere potest. Tantæ autem id genus fortitudinis est, vt ne in omnibus mundi fortibus parem sit reperire. Firmamentum quidem est Dominus timensibus eum.

Ad hæc, sanctus hic Dei timor, nullum progignit angorem, nullam cordis amaritudinem, nullum adfert dolorem, nullam denique molestiam, imo dulcissimus est & iucundissimus. Timor mundanus, de honore vel opibus amittendis conceptus, nec non seruilis, inferni mortisue metus, tristitiam creat & melancholiam: Sed sanctus & fidelis, quo boni, beneque morati filii patrem suum carissimum offendere & ad iracundiam prouocare metuunt, exhilarat animam, cor emollit, viscera quoque liquefacit: hominem namque dulciter extimulat, vt continuo feruentes amoris Dei actus excitet & concipiat, dicendo v. g. Ne permittas, Domine, vnquam à te separari, ante moriat potius quam te offendam. *Timor Domini, gloria, & gloriatio, & latitia, & corona exultationis: timor Domini delectabit cor, & dabit latitiam & gaudium, & longitudinem dierum: timens Dominum bene eris in extremis, & in die defunctionis sue benedicetur.* Qua verborum copia, quam affectuum varietate, gaudium & exultationem, quam timor Dei includit, Sapiens exponit: Non est hic timor, qui nos velut mancipia, suppliciorum & verborum infligendorum metu, trepidare faciat, sed, qui ex amore Dei enascatur: proinde quo maiori quis erga eum amore fertur, eo magis eum offendere, & ad indignationem prouocare veretur. Perinde ac bonus amansque filius patrem, prudens & honorabis vxor maritum timere solent; quo enim maiore illos amore prosequuntur, eo contentiosius & enixius cauent, ne quid domi sit, quod eos exacerbare queat & irritare.

Vt autem pressius, ac velut vno rem omnem verbo spectandam demus, Notandum est, omnes quæ humilibus in scriptura dantur laudes, elogia, prærogatiuas, & præmi-

Psal. 24. 14.

2. Dulcedo
& iucunditas.

Ecclesi. 1. 12.

Timor ser-
uorum &
metuana,
timor filio-
rum ab a-
more pa-
rentum s-
ritur.

- præminentias, etiam Deum timentibus, & quidem iisdem prope verbis & sententiis attribui. Nam vt Scriptura Deum respicere, & oculos suos dirigere, ait ad humiles & pauperulos, pari modo est de Deum timentibus locuta: *Oculi Domini super timentes eum.* vt ab eo humiles exaltari, & omnigenis ait bonis repleti, ita & timentes eum: Nam sacratissima Angelorum Regina, suo in cantico ait: *Et misericordia eius à progenie in progenies timentibus eum* & sancta vidua illa Judith, *Qui timent te magnierunt apud te per omnia.* Atque vt sancti Patres, humilitatem omnium esse virtutum custodem, & sine ea nullam fore virtutem dicunt, ita etiam si sine timore Dei nullum futuram asserunt. Atque hac de causa sanctus hic timor, ab Isaiâ dicitur thesaurus Domini: *Timor Domini ipse est thesaurus eius:* in eo namque velut in arca, virtutes optime custodiuntur & asseruantur. Et vice versa, quemadmodum nauis quæ sabaura, & pondere degrauante caret, neutiquam est à naufragij & submersionis periculo secura; quilibet enim ventus vehementior, eam subuertere & sursum deorsum versare potis est: ita & eam animam securam fore negant, quæ timoris huius pondere destituta est. Ille namque animæ nostræ pondus est, cordis leuitatem tollit, eamque solidatae stabilit, ne humani diuini que fauoris ventus eam sustollat, & inuertat, esto enim sit opulentissima, hoc pondere si carebit, in præsentissimo pereundi periculo versatur. Hinc sanctus Gregorius timorem hunc cordis nostri anchoram nuncupat: Anchora cordis est pondus timoris. & D. Hieronymus. Timor virtutum custos est, securitas autem lapsui viam sternit, eamque velut faciliorem reddit. Tertullianus vero hoc ei elogium dedit: *Timor fundamentum est virtutis: timendo cauebitur, cauendo salui erimus: qui sollicitus est, in vere poterit esse securus.*

Timor Domini arca virtutum.

Earundem saburra & anchora. Lib. 6. moral. c. 27. Epist. ad Pabiolam de mansionibus. Lib. de cultu. famin. c. 2.

Denique Salomon in multis capitibus, in quibus de sapientia edisserit, magnas quidem passim eius excellentias & mira-

bilis multa enumerat, vt omnium tamen eius elogiorum maximum, & velut complementum, addit, ipsum timorem Domini esse. Idem quoque sentit S. Iob: *Eccle. timor Domini ipsa est sapientia, & recedere à malo, intelligentia.* Quocirca quidquid de sapientia dicitur, etiam de timore Dei dicere possumus. Addit præterea Sapiens, hunc ipsum timorem, omnis esse sapientiæ esse plenitudinem & consumptionem: *Plenitudo sapientia est timere Deum, & plenitudo à fructibus illius, fructus autem illius plurimi sunt & copiosissimi.* Denique tandem in hac verba concludit: *Quam magnus qui inuenit sapientiam & scientiam? sed non est super timorem Dominum: Timor Dei super omnia se superposuit. Beatus homo, cui donatum est habere timorem Dei, qui tenet illum, cui assimilabitur?*

CAPVT IX.

Superiora exemplis quibusdam confirmantur.

JN prato spirituali sic scribitur: *Quidam de priscis illis Thebaidis Patribus narrauit nobis, se, quod esset sacrificuli cuiusdam Ethnici filius, adhuc puerum pro more cum patre fanum idoli adire consueuisse, & sacrificia, quæ ibidem pater offererebat, sæpius spectasse. Quadam vero die clanculo, post patrem delubrium inrelesum esse, ac satanam sublimi quodam in suggestu confidentem vidisse, magna infernalium satellitum corona in circuitu cinctum, atque vnum de maioribus proprius accedentem, cum adorasset supplicem. petiisse vero Sathanam, vnde tu nobis? dixisse alterum. In tali prouincia varia & internecina bella, ac dissolutiones suscitauit, & causa fui, plurimus vt sanguis effunderetur: & hoc ipsum tibi nuntiatum*

veni. Rogasse mox Sathanam; quantum rei huic conficiendae temporis impendisti? Triginta, dixisse, dies. Tum Sathanam flagris eum cedi iussisse, dixisseque: Multum impensum temporis est, parum vero praestitum rei. Accessisse deinde alium, & tartareo huic principi supplicem factum, interrogatum ab eo esse, & tu vnde venis? Respondisse autem, Ego in mari multas concitavi tempestates; Vnde factum multae ut merse sint naues, plurimique hominum interierint, & horum te veni certiore facturus. Rogatum vero quot dies in opus hoc insumpseris, dicentemque viginti, etiam iussum esse flagellari, quod tam pauca mala tot diebus patrasset. Aduenisse mox tertium & daemone adorato, rogatum, vnde autem tu nobis ades? dixisse, Ego e tali veni ciuitate, & me auctore & instigante ortum est tale iurgium, ut conuiuiae in se inuicem insurrexerint, & non pauci interfecti sint, & inter ceteros sponsus ipse, Rogasse autem Diabolum quanto haec tempore facta sunt? esto vero audiret, non nisi decem dies tot malis patrandis impensos, nihilominus eum dire cædi mandasse, dicendo, Decem diebus multo plura tibi facienda erant, haec dum fiunt, aduenisse demum quartum, & facta principi suo adoratione pariter rogatum, Tu vero vnde nam venis? dixisse vero: Ex eremo iam nuperrime venio, in qua vnum, quadraginta continenter annis Monachum, tentauit & oppugnauit quem tandem aliquando post longam expectationem, hac ipsa nocte expugnauit, & ut fornicaretur induxi. Quibus auditis, diabolum solio exurgentem in amplexus & osculo eius ruisse, ablatam de capite proprio coronam, huius capiti imposuisse, sibi que vicinum in sede ad hoc parata assidere fecisse, dicendo, Næ tu magnum & generosum facinus fecisti. Ego vero, inquit, eremita haec audiens, intra è memetipsū dixi Religio haud dubie magnum quid est, & status monasticus sublimis & excens: Atque haec agitans domo paterna relicta, monasterium suum ingressus. Notandum

hoc loco per transennam, vnde alii Religiosorum parui faciendorum occasionem sumunt (quod fortasse ex fragilitate quis in aliquem defectum lapsus sit) inde hunc, & non sine fundamento, Religionem pluris faciendi, quin & eiusdem amplectendae occasionem sumpserit. Aliud simile huic exemplum refert D. Gregorius in Dialogis, Eremita quidam, & in Viris Patrum proditum est, ab Angelo, quendam ad locum, in spiritu abductus fuit, in quo Religiosorum cœnobium erat; vidit hic infinitam dæmonum multitudinem, qui muscarum ictu per omnes Monasterij officinas & loca volitarent: dum autem ad forum publicum ciuitatis duceretur, in vniuersa ciuitate, non nisi vnum dæmonem conspexit, atque eum super portam vrbis etiam oriosum desidentem. Rogans vero Angelorum ductorem, quænam huius rei causa esset, audit ideo fieri, quod in ciuitate omnes Dæmonis imperiis ac nutui parerent, itaque vnum omnibus tentandis diabolum sufficere; at quod in cœnobiis omnes illius instinctui oblectarentur, & iussa abnuerent, ideo tam multos iis tentandis, & ad lapsum prouocandis dæmones tam operose distincti.

Palladius refert memorabile illud exemplum quod & in vitis veterum Patrum refertur, de Monacho quodam, qui cum multos annos bonis operibus, sanctisque ac Religioso conuenientibus exercitiis sedulo institisset, atque ideo magnum in spiritu profectum fecisset, tandem varie sibi in illis complacuit, & inaniter gloriatus est. Vnde factum, ut illum in turpe cū cacodæmone, in forma mulieris pulcherrimæ, per desertum se errare mentientis apparente, peccatum Deus prolabi permisit. Nam dum hanc ipse nimis facile & incaute ad se ingredi sinis, pluribus cum ea colloquitur, iocatur, etiam manu tangit, sensim veneno gliscente capitur: sed cum iam plenum ad eum ipsa peccandum consensum præbuisset, & opere etiam ipso exequi vellet, ecce de sub amplexibus eius euauit, incondita voce

Lib. 3 c. 7.
Vita Patrum.
Iurari hostes Religiosorum dæmones.

In Lausiac. 44.
& in vita Ioannis Aegyptij p. 182.

Vana complacencia panna.

Job. 11. 24.
Timor Dei
vultus
causa est.

Tempus nauis
causa

Voluntate
causa
causa

causa
causa

causa

cachinnans, postquam haud procul inde, per aera auditi festiui multorum dæmonum plausus & irrisiones eum subfannantium & dicentium. Quomodo? Monache, qui te ad cælos vsque efferebas, & extollebas, iam ad vsque profundum abyssi prolapsus es. Exinde discas, cum qui se exaltat, humiliandum. Quibus verbis illum dæmones irrisisse & exhibuisse videntur. Nec vero hic miser stetit: nam, cum hanc & sequentem plangendo, sui que confusione excitanda noctem traduxisset, de reditu ad meliora & venia desperans, ad mundum reuersus est, vbi omnibus cupiditatibus ac probis frænos laxauit. Quod supra obiter, insinuauimus exemplum, pluribus sic refert Climacus. Adolescens quidam in Vitis Patrum, ad tantam virtutis perfectionem venisse legitur, vt feras bestias verbo suo mansuetas & obsequentes redderet, inque monasterio fratribus ministrare cogeret. merito ergo eum S. Antonius nau pretiosissimis mercibus ornata, & in medio mari adhuc constituta, cuius perinde finis & euentus adhuc incertus erat, comparabat. Hic porro adolescens tanti feruoris & sanctimonie, postea turpiter & probrose lapsus est. Qui cum peccatum suum amare plangeret, Monachis quibusdam illac sorte transeuntibus ait, Dicite seni (S. Antonium designabat) Deum vt pro me deprecetur, quo decem mihi ad penitendum dies concedere dignetur. Quibus auditis Antonius, casum eius amarissime planxit, magnoque cordis cum dolore dixit, Hodie, pro dolor magna quædam Ecclesie columna

*Climacus
gradus
15.6.9.*

*Qui stat,
videat ne
cadat.*

corruit, sed quinque post diebus supradictus ille monachus defunctus est. Adeo, vt qui, inquit Climacus, ante belluas obsequentes sibi reddiderat, tandem à bestii feris, dæmonibus inquam deiectus & illusus sit: quique paulo ante nonnisi pane celesti enutriebatur, postea stercore, luto, fædoque cæno se sustentarit. Quis autem eius lapsus fuisset, prudentissimus Antonius aliis indicare noluit: Sciebat enim ipse in fornicationem eum prolapsum fuisse. R. D. M. Auila scribit, sanctum quendam Anachoretam Deo reuelante cognouisse, in quo agant periculo quotquot vitam hanc humanam viuunt, quod cum is identidem consideraret, lugubri pulloque cucullo suam ita faciem obrexit, nihil vt præter terram, quam calebat respiceret, nec vllum ex eo tempore hominem alloqui voluit, imo nec oculos à terra vnquam auertit: amare plorans quod tam præsentem in periculo (in quo quicumque viuimus, continenter agimus) assidue versaretur. Quem cum deinde multi in cella commorantem inuiserunt, & magnam hanc in eorum mutationem mirarentur nouitatis huius ex eo causam, & cur de subito ad tantam extremitatem descendisset, suscitabantur. Quibus ille aliud non respondit, quam, finite me, quia homo sum. Alius vero sanctus vir dicebat, Væ mihi, quia adhuc mortaliter possum in DEVM offendere.

